БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 52 (8578)
МАРТЫН 2
ВОСКРЕСЕНИ
1958 он

Сэн 20 мүнгэн

Шэнэые үүсхэгшэ арад, зохёон байгуулагша арад гэжэ советскэ арад бүхы дэлхэй дээрэ суутай болонхой. Түүхэдэ үзэгдөөгүй замаар эгээн түрүүн ябажа гараха, орон доторoo социалистическэ общество байгуулха агууехэ зол жаргал совет арадта тудаа. Мүнөө совет арад Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро улам ехэ амжалтануудые туйлан, бата найдамтайгаар урагшаа дабшанхай.

(Колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэлэхэ элидхэлэй тезисүүдһээ).

КОЛХОЗНО БАЙГУУЛАЛТЫЕ УЛАМ СААШАДАНЬ ХҮГЖӨӨХЭ, МАШИННО-ТРАКТОРНА СТАНЦИНУУДЫЕ ХУБИЛГАХА ТУХАЙ

СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэлэхэ элидхэлэй тезисүүд

I. СССР-эй хүдөө ажахын хүгжэлтын гол дүнгүүд

Советскэ орон экономико болон культурынгаа ...тэ дэбжэлтын, наука, техникынгээ һалбаран ...элтын, арад зонойнгоо ажана байда... хэлбэришэгүйгөөр ургалтын замаар ябажа ...на. Социалистическэ промышленность, тон түрүүндэ, хүндэ индустри хурдан түргэнөөр хүгжэжэ ...хай. Һүүлэй үедэ промышленность болон барил... хүтэлбэрилгэеэ һайжаруулха тушаа бэелүүлэг... ...он хубилалтанууд үйлэдбэриин айхабтар ехэ арга ...мжонуудые элирүүлээ, олон түмэн ажалшадай ...он байгуулхы эдэбхи үүсхэлые бадаруулаа, ма... индустриин, оронойгмнай арадай бүхы ажахын ...элтэдэ шэнэ шата болоо.

Коммунистическэ партяар хараалагдаһан шухала ...хала хэмжээ-ябуулгануудые үсэд оролдосотой... бэелүүлһэнэй ашаар манай социалистическэ хү... ажахы богонихон саг соо гээгдэлһээ гаража, ехэ ...алтануудые туйлаа. Үргэлжэ нэлэнхы шэнэ, ...о газарнуудые ашаглаһанай ашаар оронойнгоо ...н районуудта хүдөө ажахын үндэһэ һуури болохо ...ooho тараанай ажахы хүгжөөлгэдөө ехэ алхам ...эди. Түрүү колхозууд, совхозуудай үүсхэлээр мяха, һү, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсөөр Америкын ...боото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ гэ... зорилгые бэелүүлхын түлөө бүгэдэарадай тэмсэл ...гэрээ.

...радай ажахын бүхы һалбаринуудай хүгжэжэ бай... ...а национальна олзо доходнай ургана, ажалшадай ...ра байдал һайжарна, гэр байрануудай барилга ...эн далайсатайгаар ябуулагдана. Союзна республиканудай эрхые саашадань үргэдхэхэ тухай пар... ...н абаһан хэмжээнүүд тэдэнэй экономико, куль... ...рын бүри түргэнөөр хүгжэлгэдэ туһалаа, СССР-эй ...дуудые бүри нягтаар жагсаагаа, тэдэнэй эбдэр... ...гүй хани барисаае бэхижүүлээ. Мүнөө Советскэ ...оз эб найрамдалай хүсэн түгэлдэр түшэг тулгуу... ...хаа хаанагүй мэдэрэгдэһэн түрүү наука, техникэ ...он культурын шухала центр болоо, гайхам... ...та шэнжэлэлгэнүүдээрээ дэлхэйдэхи хүгжэлтэ... айхабтар ехэ хубитаяа оруулаа.

КПСС-эй XX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые ...лүүлэн, Коммунистическэ парти коммунистическэ ...гуулалтын түсэбүүдые дүүргэлгэдэ бүхы совет ...адай хүсэл эрмэлзэлгые элсүүлнэ. Манай партиин ...эн хаанаһаа үндэһэлнэб гэхэдэ, хэзээдэшье ажа... ...алһаа гээгдэдэггүй, олон түмэн ажалшадтай ...тэ холбоотой, арад зоной үүсхэл, эдэбхидэ, хам... ...раа зохёон байгуулха хэрэгтэнь үргэн зам нээжэ ...дэг. Манай партиин хүсэн хадаа марксистско-ле... ...нскэ теориие хүтэлбэри болгон, түүхэтэ хүг... ...лтын шэнэ үе сагай ерэхэдэ эгээл гол шухала юу... ...ень оложо шадана. Тэрэ гол шухала юумээр эшэ ...эһэ табин, оронойнгоо коммунизмын замаар ...агшаа дабшаха шухала шухала зорилгонуудые ...жалтатайгаар бэелүүлхэ арга олдоно бшуу.

Промышленностиие хүтэлбэрилгээ шэнэдхэн ху... ...гаһанай һүүлээр СССР-эй хүгжэлтын мүнөө үедэ ...ашадаа колхозно байгуулалтаяа хүгжөөхэ, машин... ...тракторна станцинуудые хубилгаха гээшэ эконо... ...ческа байгуулалтын эгээл түрүүшын ээлжээнэй, ...халын шухала, арадай ажахын хойшолуулашагүй ...рилго гэжэ табигдана. Колхозно байгуулалтын ...ршэл дээрэһээшье харахада, хүдөө ажахын үйлэд... ...рнин хүсэнэй хүгжэлтэдэ бүри үргэн ехэ зам нээ... ...э үгэхэ, орон доторoo эдеэ хоолой зүйлнүүдые эл... ...дэлбэг болгохо хэрэгтэй болоходонь энэ зорилго ...индхэхэ гээшэ шухала болоно.

2. Хүдөө ажахые хүгжөөхэ, тэрэниие социалистическэ ёһоор хубилгаха асуудалнууд Коммунистическэ партиин, Советскэ гүрэнэй гол анхаралда ходо... ...ю байдаг һэн. В. И. Ленинэй зохёоһон коммунистическэ байгуулалтын программа дотор ороноо индустриализацилха, электрификацилха түсэбэй хажуугаар ...оперативна түсэб шухала һуури эзэлнэ. Энэ түсэб ...он миллион ажалша тараашадые социализм бай... ...улгада хабаадуулха, механизировалэглэһэн социалистическэ томо хүдөө ажахытай болохо ганса... ...н лэ зүб зам зааһан байна.

Ороноо индустриализацилһанай ашаар лэ социалистическэ томо хүдөө ажахытай болгодохо бай... ...ыень, ажалша тараашад хүдэлмэришэн ангитай ...олбоо барисаатай байжал, тэрэнэй хүтэлбэри доро ...оциализмда орожо шадаха байһыень хараадаа аба... ...а, Ленинэй гайхамшагта кооперативна түсэб зо... ...гоолоһон байна.

Ленинэй зохёоһон кооперативна түсэбые бэелүү... ...эн, Коммунистическэ парти уридшалан бэлдэжэ, ...олхозно хүдэлөөе үргэнөөр эмхидхээ. Тиигэжэ колхозно байгуулалта бии болоһон, газар тараалан эд... ...элгэдэ шэнэ, социалистическэ үйлэдбэриин арга ...оггон бэхижэһэн байна. Энэ хадаа түүхэтэ удхашанартай ехэ илалта байгаа. Юуб гэхэдэ, тэрэнэй ...ашаар социализм байгуулха эгээл нэгэ орёо зо... ...илгые амжалтатайгаар шиидхэхэ арга олдоо бшуу. ...Хэдэн миллион үгытэй тараашад, батраагууд нюдар... ...ан баяшуулай дарлалтаһаа, үгырэн хооһоролгоһоо ...афаргдаһан, барга харанхы байдалһаа ар... ...алагдаһан байна. Хаа хаанагүй хамтын ажал ...айгуулагдажа, нюдарган баяшуул анги бай... ...жа шадахаяа болин усадхагдаа, советскэ хүдөө тосхонуудта хүниие хүнэй дарлаха ...байдал хойшолуулашагүйгөөр үгы болгогдоо ...һэн. Колхозно байгуулалтын тогтохотой хамта ...ажалша тараашад шэнэ ажабайдал байгуулха һа... ...руул һайхан замда гараа бэлэй. Ороноо амжалта... ...тайгаар индустриализацилһанай, хүдөө ажахые ...трактор, комбайн болон мүнөө үеын бусад машина... ...нуудаар хангаһанай ашаар тараашадай багахан ...ажахынуудые социалистическээр хубилгаха арга ол... ...годоо. Хүдөө нютагуудта социализмын илаһан ...ушар хадаа хүдэлмэришэн анги, тараашадай холбоо ...барисаанай айхабтар ехэ хүсэтэй байһыень харуулаа, энэ эбдэршэгүй хани барисааень бүри батадхаа.

3. Колхозно байгуулалта эмхидхэжэ, батадхалга хадаа манай партиин ленинскэ генеральна хараа шугамай үнэн зүб байһыень харуулаа. Гушан жэлэй саана манай орон дотор байһан 25 миллион тараашадай бутархай жэжэхэн ажахынуудай орондо Советскэ Союз дотор мүнөө механизированнэ социалистическэ хүдөө ажахын томо үйлэдбэри байгуулагдаа. Мүнөө орон доторнай 78 мянга шахуу колхоз, 8 мянган МТС, 5800 совхоз тоологдоно.

Хүдөө ажахые социалистическэ ёһоор шэнэдхэн хубилгалга, тэрэниие мүнөө сагай техникээр хангалга арадай ажахын энэ шухала һалбарида үйлэдбэриин бүтээсые горьтойхоноор дээшэлүүлхэ арга олгоо. Оронойгмнай хүдөө ажахын товарна продукци революциин урда тээхидэ орходоо хэдэн дахинаар ургаа. Хэрбээ 1932 ондо һая бии болож байха үедөө колхозууд советскэ гүрэндэ 800 миллион пүүдһээ заа үлүүтэйхэн тараа тушааһан байгаа һаа, 1956 ондо 2 миллиард 370 миллион пүүд тушаагаа; 1932 ондо 1 миллион 162 мянган тонно хүбэн тушааһан байгаа һаа, 1957 ондо 3 миллион 780 мянган тонно; тэрэшэлэн 4 миллион 198 мянган тонно сахарай свёкло тушааһан һаа, 37 миллион 264 мянган тонно; 136 мянган тонно мяха тушааһан һаа, 2 миллион 909 мянган тонно; 746 мянган тонно һү тушааһан һаа, 13 миллион 79 мянган тонно; 19 мянган тонно нооһо тушааһан һаа, 170 мянган тонно тушаагаа; хартаабха, овощь хоёр дахин ехээр тушаагдаа. Совхозууд социалистическэ томо предприятинууд болоһон хадаа хүдөө ажахын хүгжэлтэдэ шухала үүргэ дүүргэнэ. Хэрбээ 1932 ондо совхозуудай ороoһото ургамалнуудай тарилгын талмай бүхыдөө 7,9 миллион гектар байһан һаа, 1957 ондо 35,5 миллион гектар хүрэтэрөө үргэдхэгдөө. Һүүлэй жэлнүүдтэ совхозуудта хүдөө ажахын үйлэдбэриин хэмжээн горьтойхоноор ехэ болобо. Мүнөө оронойгмнай тарилгын талмайн дүрбэнэй нэгэ хубиһаа ехэнхинь, ороoһото ургамалнуудай бүхы тарилгын 30 шахуу процентнь совхозуудта хүртэнэ. 1956 ондо ороoһо тараанай совхозууд 1953 онойхидо орходоо таба дахин ехэ тараа хуряажа, гүрэндөө тушаагаа. Мүн тэрэшэлэн хүдөө ажахын бусад продукцинуудые гүрэнэй худалдан абаха хэрэгтэ совхозууд бүри ехэ удхашанартай болоо. 1957 ондо гүрэндэ тушаагдаһан, худалдагдаһан бүхы мяханай 21 процентнь, гахайн мяханай—32 процентнь, һүнэй—21 процентнь, нооһоной—27 процентнь совхозуудһаа тушаагдаа.

Советскэ гүрэнэй анхарал оролдолгын ашаар социалистическэ хүдөө ажахын тон ехэ материально-техническэ база бии болгогдоо. Хэрбээ 1932 оной эсэс багта СССР-эй бүхы хүдөө ажахыда 148 мянган трактор (15 хүсэтэйдэ оруулхада), 14 мянган ашаанай автомобиль, 14 мянган тараанай комбайн бии байһан һаа, мүнөө 1 миллион 700 мянга шахуу трактор, 660 мянган ашаанай автомобиль, 450 мянга гаран тараанай комбайн тоологдоно. Колхозуудай хамтын ажалай хүгжэхэдэ колхозно тараашадай ажабайдалынь нилээд һайжарна. Революциин урда тээхи Россин ажалша тараашадай олзо доходтой сасуулха болоо һаа, колхознигуудай бодото олзо доход мүнөө хүдэлдэг нэгэ хүн дээрэ бодоходо дүрбэ дахин, харин түлөөһэгүйгөөр һуралсалга, эмшэлүүлгые, гүрэнһөө тэдхэмжэ болон бусад хүнгэлэлтэнүүдые хараада абалсаха болоо һаа—6 дахинаар дээшэлээ. Шэнэ ажабайдал зохёон байгуулха үедэ, хамтын ажалай үедэ колхозуудта гайхамшагта кадрнууд шэрээгдээ, социалистическэ ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаха шэнэ хүнүүд урган гаража, хүмүүжүүлэгдээ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ фашистска эзэмдэгшэдэй хүдөө ажахыдамнай айхабтар ехэ һандарал хээшье һаань, колхозно байгуулалтада иимэ ехэ амжалтанууд туйлагдаа. Дайн сэрэгэй үеын хатуу сагуудай бэрхэшээлнүүдые дабажа, дайнай һандаралнуудые түргэнөөр эдэгээжэ, социалистическэ хүдөө ажахы бата бэхи, хүсэн түгэлдэр байһанаа харуулаа.

4. Социалистическэ хүдөө ажахыгаа хүгжөөхын тула үдэр бүриин анхарал оролдолго гаргажа, партиин Центральна Комитет өөрынгөө сентябрьска Пленум дээрэ (1953 он), мүн тэрэнһээ хойшонхи Пленумүүд дээрэ хүдөө ажахые хүтэлбэрилгэдэ бии байгаа горьтойхон дутагдалнуудые элирүүлһэн байна. Тэдэ дутагдалнуудай гэмээр хүдөө ажахын үйлэдбэриин хэдэ хэдэн һалбаринууд гээгдэлдэ ороһон байгаа. Иимэ байдалые партимнай эбсээгүй бшуу. Хүсэн түгэлдэр промышленностьтай байхатаяа хамта арад зониие, гүрэнэй бусад хэрэглэмжэнүүдые гүйсэд хангаха эдеэ хоолой зүйл, түүхэй эд үйлэдбэрилэн гаргажа шадаха бүхы талаараа хүгжэнги хүдөө ажахытай байха ёһотойбди гэжэ парти тоолодог байгаа, мүнөөшье тоолоно.

Бүгэдэарадай шухала зорилго болоһон хүдөө ажахые эрид түргэнөөр хүгжөөхэ зорилго табихадаа парти советскэ обществын ажабайдалай бодото хэрэглэмжые хараадаа абаһан, тиихэ зуураа, хүдөө ажахын үйлэдбэриин айхабтар ехэ удхашанартай байһан тухай, эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэг дэлбэг болгохо тухай марксизм-ленинизмын програмна заабаринуудые хүтэлбэри болгоһон байна. Энээнгүйгөөр коммунизмда орохын аргагүй ха юм. Хүн зоной ажабайдалда газар тараалан ба эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ шухалын шухала үүргэ дүүргэдэг байһыень научна коммунизмын үндэһэ һуури табигшад онсолон тэмдэглэдэг. «Эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргаха гээшэ,—гэжэ К. Маркс заагаа һэн,—бодото үйлэдбэрилэгшэдэй, али бүхы үйлэдбэриин оршон байха эгээн шухала арга нүхэсэл болоно» («Капитал», III-дахи том, 647-дохи хуудаһан). Тараа талханай түлөө тэмсэхэ гээшэ социализмын түлөө тэмсэл болоно, хүдөө ажахыгаа хүгжөөхэ, эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилгээе ехэдхэхэ гээшэ оронойгмнай бүхы арадай ажахын, ажалшадай байра байдалай һайжарха зайлашагүй арга нүхэсэлынь болоно гэжэ В. И. Ленин социалистическэ байгуулалтын түсэбүүдые табихадаа тайлбарилдаг һэн. «Промышленностьда хүдэлжэ байгаа хүдэлмэришэдые эдеэ хоолоор хүсэд хангажа, Совет засагта шухала газар тээшэ арбаад, зуугаад мянган хүдэлмэришэдые элсүүлхын тулада хэрэгтэй эдеэ хоолой зүйлнүүдэй фондые хүдэлмэришэд, тараашадай хамтын хүсөөр суглуулжа шадахагүй байгаа һаа,—гэжэ Ленин хэлээ һэн,— хүдэлмэришэн-тараашадай гүрэнэй удхатай ямаршье социалистическэ орон байжа шадахагүй. Тиигэжэ шадаагүй һаа, дэмы хөөрэлдөөн болоод һалаха. Эдеэ хоолой зүйлнүүдэй фонд гээшэ ажахын ёһотойл үндэһэ һуури мүн... Иимэ фондгүй һаа социалистическэ политика миил хүсэлэн болоод үлэхэ (Зохёолнууд, 31-дэхи том, 475—476-дахи хуудаһан).

Хүдөө ажахые эрид түргэнөөр хүгжөөхэ тухай бүгэдэарадай тэмсэл дэлгэрүүлхэ зуураа, Коммунистическэ парти хадаа ажабайдалһаа таһарһан хуушанай заншал баримталагшадта, догматигуудта хатуу харюу үгэһэн байна. Тэдэнэр партиин ленинскэ хараа шугамда эсэргүүсэһэн, шэнэ ба боро газарнуудые ашаглаха, малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ, ниитын ажахые хүгжөөлгэдэ колхознигуудые материальна талаарнь урмашуулха заабаринуудые удаа дараалан бэелүүлхэ гэхэ мэтын шухала шухала хэмжээ-ябуулгануудые дүүргэлгэдэ зүрилдэдэг байгаа.

5. Хүдөө ажахые эрид түргэнөөр хүгжөөхэ, ороoһо тараанай үйлэдбэрилгые, малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ тухай ЦК-гэй Пленумүүд дээрэ, КПСС-эй XX съезд дээрэ манай партиин хараалһан дэлгэрэнгы программа амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин техническэ базые горьтойхон ехэ болгохоор, колхоз, МТС, совхозуудые бэлэдхэл һайнтай мэргэжэлтэдтэй, эмхидхэлшэдтэй, хүдэлмэришэд-механизаторнуудтай болгон бэхижүүлхын, колхозно үйлэдбэреэ үргэдхэлгэдэ колхозууд болон колхознигуудые материальна талаарнь урмашуулха ленинскэ заабаринуудые шууд сэхээр бэелүүлгээр хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые абаха гэжэ энэ программа соо хараалагдаһан байгаа.

Энэ программаяа бэелүүлхын түлөө парти, Советскэ гүрэн айхабтар ехэ хүдэлмэри хээ. Доро дурсагдагша баримтанууд энээниие һайнаар гэршэлэн харуулна. 1954—1957 ондо хүдөө ажахыда: 908 мянган трактор (15 хүсэтэйдэ оруулхада), 293 мянган тараанай комбайн, силос, кукуруза хуряаха 143 мянган комбайн, 467 мянган ашаанай автомобиль, 684 мянган тракторна сеялкэ эльгээгдээ. Дүй дуршэлтэй кадрнуудаар хүдөө ажахыда ехэ туһаламжа хүргэгдөө. Хэрбээ 1953 оной июлиин 1-дэ колхозууд, МТС-үүдтэ дээдэ, тусхай дунда эрдэмтэй 83 мянган мэргэжэлтэд ажаллажа байһан һаа, 1957 оной декабриин 1-дэ иимэ мэргэжэлтэд 277 мянган хүн болоһон байба.

Һүүлэй дүрбэн жэл соо хүдөө ажахыда — үйлэдбэриин гэр, барилгануудые бодхоолгодо, трактор, машина болон түхеэрэлгэнүүдэй түлөө — Советскэ гүрэн капиталовложениһээ 75 миллиард 400 миллион түхэриг гэхэ гү, али энэ хэрэгээ хоёрдохи, гурбадахи, дүрбэдэхи табанжэлнүүдэй, табадахи табанжэлэй гурбан жэл соо бүхыдөө эльгээгдэһэн мүнгэнһөө 10 миллиард түхэриг ехээр үгөө.

КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй шиидхэбэринүүдэй ёһоор, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй материальна урмашуулгые дээшэлүүлхын тулада хүдөө ажахын гол гол продуктнуудай бэлэдхэлэй ба худалдан абалгын сэн горьтойхоноор дээшэлүүлэгдээ, хүдөө ажахын налог бага болгогдоо, 1958 оной январиин 1-һээ колхознигууд, хүдэлмэришэд, алба хаагшад хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ тушааха уялгаһаа бүримүһэн сүлөөлэгдөө. Хүдөө ажахые түсэблэхэ шэнэ гурим бии болголго, нютагайнгаа эрхэ байдалые хараада абажа, хүдөө ажахынгаа артелиин Уставта хубилалтануудые оруулха эрхэ колхозуудта олголго хадаа шухала үүргэ дүүргэбэ. Иигэжэ өөһэдынгөө арга боломжонуудые гүйсэд һайнаар хэрэглэхэ үүсхэл колхознигуудта түрүүлээ.

Хүдөө ажахые эрид түргэнөөр хүгжөөхэ тухай партиин хараалһан программые бэелүүлгэдэ туйлагдаһан амжалтануудые эдэ тоонууд элитээр гэршэлэн харуулна. Саадахи дүрбэн жэлэйхидэ орходоо һүүлэй дүрбэн жэл соо 27 процент ехэ ороoһо тараан абтаа. Мүн энэ саг соо хартаабха хуряалга бүхыдөө 14 процентээр, овощь—39 процент, сахарай свёкло—37 процент, лен-һэбэрдэһэн—91 процент, арилгагдаагүй хүбэн—13 процент дээшэлбэ. Мүн тэрэшэлэн малай тоо толгой олошорбо: 1954 оной январиин 1-дэ орон доторнай 55,8 миллион толгой эбэртэ бодо мал, тэрэ тоодо 25,2 миллион үнеэн, 33,3 миллион гахай, 99,8 миллион толгой хонин бии байгаа һэн. Харин 1958 оной январиин 1-дэ эбэртэ бодо малнай 66,7 миллион, тэрэ тоодо үнеэднай 31,4 миллион, гахай 44,3 миллион, хониднай 120,1 миллион толгой болоод байба. Малай тоо толгойн олошорхотой хамта ашаг шэмэнь дээшэлнэ. Жэшээлхэдэ, малай үдэжэ байһые хараадаа абалсан, мяха абалга һүүлэй дүрбэн жэл соо 38 процентээр, тэрэ тоодо колхозууд, совхозуудта 80 шахуу процентээр дээшэлбэ, орон доторнай бүхыдөө һү абалга 50 процентээр, харин колхозууд, совхозуудта хоёр дахин шахуугаар дээшэлээ. Колхозуудта үнеэдһээ һү һаалгые дээшэлүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гэй 1955 оной январска Пленумэй даалгабари болзорһоо урид, зургаан жэлэй орондо гурбан жэл соо дүүргэгдээ.

Гээгдэлһээ гаража, зарим һалбаринуудайнгаа муудашаһыень һайжаруулжа, манай хүдөө ажахы партиин абаһан хэмжээнүүдэй ашаар мүнөө эрид түргэнөөр хүгжэжэ байнхай. Хэрбээ оронойгмнай экономикын хүгжэлтын шэнэ зорилгонуудһаа уламжалха, арадайнгаа бүхы ажахын саашадаа хүгжэхэ ехэ ехэ арга боломжонуудтай, социалистическэ индустриингаа саашадаа хурдан түргэнөөр хүгжэхэ байһыень, хүн зоной улам ургажа байгаа эрилтэнүүдые гүйсэдөөр хангаха шухала байһыень хараадаа абаха болоо һаа, туйлагдаһан амжалтануудаа һайн гэжэ тоолоожо болохогүй.

КПСС-эй XX съездын тогтооһоной ёһоор, ороoһо тараа болон техническэ ургамалнуудые үйлэдбэрилхэ, мяха, һү, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсөөр США-е ойрын жэлнүүдтэ хүсэхөөр малай ашаг шэмэ абаха даалгабаряа дүүргэхын тулада газар тараалангай культурые дээшэлүүлхэ, хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдые оньһожоруулха, наука болон техникын туйлалтануудые һайнаар хэрэглэхэ, новаторнуудай дүй дуршэлые нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй. Энээнэйл үндэһэ һуури дээрэ үйлэдбэриин бүтээсые ехэдхэжэ, полинуудайнгаа ургасые, малайнгаа ашаг шэмые дээшэлүүлжэ, хүдөө ажахын продуктнуудай өөрын үнэ сэнгые эрид химдаруулжа болохо байна. Валова болон товарна продукциин диилэнхи хубиие, тэрэ тоодо гүрэндэ бэлэдхэдэг ороoһоной 70 гаран процентые, мяха, һүнэй гурбанай хоёр хубиие үгэжэ байдаг колхозууд хадаа хүдөө ажахын үйлэдбэриин саашанхи хүгжэлтэдэ шиидхэхы үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. Колхозуудай саашадаа бэхижэлгэһээ, тэдэнэй хүдэлмэриин эмхидхэлэй һайжаралгаһаа, тэдэнэй материально-техническэ базын ургалтаһаа хүдөө ажахын үйлэдбэрилгын хүгжэлтэ дулдыдаха юм.

Мүнөө колхозой үйлэдбэриие эмхидхэлгэдэ, илангаяа ороoһо тараанай ажахыда машинно-тракторна станцинууд шухала үүргэ дүүргэнэ. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр газар элдүүрилгын гол хүдэлмэринүүдые хэдэг, колхозуудта эдэ хүдэлмэринүүдэй хэр зэргээр механизацилагдаһаниие тодорхойлдог байна бшуу. Гэхэ зуура, һүүлэй жэлнүүдтэ колхозууд томодхогдожо, тэдэнэй экономико түргэнөөр ургажа, колхозууд олон һалбарита ажахытай хүдөө ажахын томо предприятинууд болон хүгжэжэ, колхозуудые үйлэдбэриин-техническэ талаарнь хангадаг тогтоогдомол гуримые хубилгаха хэрэгтэй болобо.

Колхозно байгуулалтые саашадань хүгжөөхэ, бэхижүүлхэ, колхозуудай үйлэдбэрилдэг продукциие улам ехэдхэхэ зорилгоор Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха асуудалые арадай ажахын тон шухала зорилго болгон табина.

II. Колхозно байгуулалтые бии болголго, бэхижүүлгэдэ МТС-үүдэй үүргэ

1. Хүдөө ажахыда шэнэ, социалистическэ ёһоор үйлэдбэреэ эмхидхэхэ аргын илан мандахын тулада гансашье жэжэ тараашадай ажахынуудһаа бэшэ, харин капиталистическэ томо газар тарааланда орходоо булюу һайн байһанаа колхозуудай харуулхань шухала. Манай хүдөө ажахые түрүү машина, техникээр зэбсэгжүүлээгүй һаа, энэ зорилго шиидхэжэ шадагдахагүй һэн. Мүнөө сагай шэнэ техникын үндэһөөр лэ ниитын томо ажахы газар тараалангай үйлэдбэриин хүсые ёһотойгоор элирүүлжэ, продуктнуудые эгээ ехээр үйлэдбэрилжэ, тэрээгээрээ алибаа бусад, хүдөө ажахын социалистическэ бэшэ системэнүүдтэ орходоо булюу һайн, түрүү байһанаа харуулха байна.

Советскэ засагай тогтоһонһоо хойшо арбаад жэл соо манай тараашад революциин урда тээ хэрэглэдэг зэр зэмсэгүүдээрээл барагсаан ажахыгаа эрхилжэ үргэлжэлһөөр байгаа һэн. Жэшээлхэдэ, 1928 ондо оронойгмнай хүдөө ажахыда 4600 мянган модон анзаһан, 14 миллион морин плуг, 718 мянган морин сеялкэ, 1300 мянган морин жатка, тиихэдэ оройдоо 27 мянган трактор тоологдодог һэн. Тэрэ үедэ хүдөө ажахыдамнай тараа, свёкло хуряаха комбайн, тракторна льнотеребилкэ, хартаабха һуулгаха машина болон мүнөөнэй бусад олон машина оройдоошье үгы байгаа. Тараашадай бутархай жэжэ ажахыда тааруу байһан хүдөө ажахын иимэ бүдүүлиг муу зэр зэмсэгүүд социалистическэ томо газар тарааланда тогтууритай һайн база боложо шадахагүй байгаа бшуу.

Ороноо индустриализацилха тухай Ленинэй заабаринуудые үсэд оролдосотойгоор бэелүүлэн, совет арад партиингаа хүтэлбэри доро хүсэн түгэлдэр социалистическэ промышленность байгуулаа, хүдөө ажахын машинануудые олоор бүтээн гаргадаг болоо, тиигэжэ оронойнгоо индустриальна хүсэ шадалые бэхижүүлхэтээ хамта хүдөө ажахыгаа техническэ талаарнь зэбсэгжүүлхэ, олон зуун жэлэйнь гээгдэлһээ гаргаха арга нүхэсэл бии болгоо. Хүдөө ажахые жэлһээ жэлдэ түрүү техникээр улам ехээр зэбсэгжүүлгэ хадаа социалистическэ городой хүдөө тосхонтой үйлэдбэриингөө холбоо барисааень улам шангадхаһан, тараашадта революционно тон ехэ нүлөө үзүүлһэн байна. Ажалые хүнгэдхэхэ, бүтээсыень эрид дээшэлүүлдэг орёо нарин техникые хэрэглэжэ шадаха социалистическэ томо газар тараалангай булюу һайн байһаниие олон миллион ажалша тараашад нюдөөрөө хараа. Энээнэй ашаар лэ 1929 оной һүүл багаар тараашад олон түмөөрөө колхозууд болон хамтараа.

2. Мүнөө сагай хүдөө ажахын машинануудай түргэнөөр олошорһон дээрэһээ хүдөө ажахын шэнэлэн хубилжа байгаа эрхэ байдалда тэдэ машинануудые ашаглаха арга замууд тухай асуудал табигдана. Иимэ арга замууд гэбэл 2 юм. Нэгэдэхинь—оньһон машинануудые колхозуудта сэхэ худалдаха. Хоёрдохинь — тусхай түлөөһэ үгөөд, колхозуудые хангахын тула тус-

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

КОЛХОЗНО БАЙГУУЛАЛТЫЕ УЛАМ СААШАДАНЬ ХҮГЖӨӨХЭ, МАШИННО-ТРАКТОРНА СТАНЦИНУУДЫЕ ХУБИЛГАХА ТУХАЙ

СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэлэхэ элидхэлэй тезисүүд

(Үргэлжэлэл)

гаар предприятинуудые байгуулан, тэдэ оньһон машинануудые гүрэнэй мэдэлдэ үлөөхэ, Нэгэдэхи замынь колхозуудай олоороо байгуулагдажа эхилһэн түрүүшын үедэ таарахагүй байгаа гэжэ дүй дүршэл уданшьегүй харуулаа һэн. Экономическа талаараа үшөөл һула, залуу колхозууд хадаа трактор болон бусад оньһон машинануудые худалдажа абаха, горючи абаха, машинануудаа хадагалдаг байра барижа, тэдэнээ заһадаг мастерскойнуудые бариха хүсэд мүнгэ зөөригүй байгаа. Колхозууд шэнэ машина жолоодожо шадаха мэргэжэлтэй кадрнуудшьегүй байһан юм. Промышленностьмнай тэрэ үедэ бүхы колхозуудые хүсэд хангажа шадахаар тиимэ олон машина бүтээдэггүй һэн.

Колхозно байгуулалтын дүй дүршэлэй заажа үгэһэн хоёрдохи замынь—колхозуудые машина техникээр хангаха зэргэтэй, гүрэнэй томо предприятинуудые байгуулха замынь эгээл зохистой һайн байшаба. Гүрэнэй зүгһөө мүнгэ зөөреэр дэмжэгдэн, социалистическэ индустриин хүсэ шадалда түшэглэн, тэдэ предприятинууд колхозуудташье, мүн гүрэндэшье айхабтар ехэ аша туһа хүргэдэг бэлэй. Нэгэдэхеэр, тэдэ предприятинууд хүдөө ажахын шэнэ машинануудые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха материальна-техническэ нүхэсэл бии болгодог һэн. Хоёрдохёор, эдэ предприятинууд социалис гүрэнэй зүгһөө колхозуудта хүтэлбэрилхы нүлөө үзүүлхэ хүсэтэ зэбсэг, хүдэлмэришэн анги таряашан хоёрой холбоо барисаае саашадань бэхижүүлхэ арга мүн байһан юм. Социализм байгуулгын аша туһада парти, правительствомнай машинно-тракторна станцинууд гэжэ нэрлэгдэһэн шэнэ түхэлэй гүрэнэй предприятинуудые олоор байгуулжа, тэдэнь колхозно байгуулалтые тогтоон бэхижүүлхэ хэрэгтэ түүхэтэ шухала үүргэ дүүргээ.

3. МТС-үүд 1927 ондо байгуулагдажа эхилээ һэн. Тэрэ жэлдэ Одесскэ областиин Шевченкын нэрэмжэтэ совхоз оршон тойронхи тосхон сэлеэнүүдэй таряашадта үйлэдбэриин талаар туһаламжа үзүүлхын тула 10 трактортай отряд байгуулаа. 1928 ондо энэ отрядай база дээрэ орон доторнай эгээн түрүүшын машинно-тракторна станци эмхидхэгдээ бэлэй. 1929 онһоо хойшо МТС-үүд олоороо байгуулагдажа эхилээ һэн.

Машинно-тракторна станцинуудые байгуулгын түрүүшын дүй дүршэл согсолхо зуураа, ВКП(б)-гэй ЦК 1930 ондо тогтоол абажа, эдэ предприятинуудай үүргэ болон удха шанарые тодорхойлһон юм. «Техническэ һайн базатай хамтын томо хүдөө ажахые Совет гүрэнэй эмхидхэхэ формо МТС-үүдэй үмэнэ элирэн бии болгогдожо, олониитын дүй дүршэлөөр шалгагдаа,— гэжэ тус тогтоол соо бэшэгдээ һэн. —Тиимэ томо хүдөө ажахы хадаа өөһэдынгөө хамтын ажахынуудые байгуулгада олониитэ колхозниигуудай эдэбхи үүсхэлые пролетарска гүрэнэй зүгһөө эмхидхэлэй болон техническэ туһаламжа, хүтэлбэрилгэтэй эгээн хүсэд дүүрэнээр тааралдана».

МТС-үүдэй тон ехээр олошорһон баримта хүдөө ажахыда МТС-үүдэй айхабтар ехэ удхашанартай байһые гэршэлнэ. 1932 ондо МТС-үүдэй тоо 2446 хүрэһэн, 1941 ондо 7 мянга үлүүтэй болоһон, харин 1957 ондо 8 мянга шахуу болоһон юм. МТС-үүдэй туһаламжаар колхозууд оршон байһан түрүүшынгээ жэлнүүдтэ хүдөө ажахын үйлэдбэриие оло дахин үргэдхөө бэлэй. Совхозуудай хажуугаар машинно-тракторна станцинууд оронойтмнай Зүүн районуудта 36 миллион гектар шэнэ, боро газар ашаглаха айхабтар ехэ зорилго бэелүүлхэдэ шиидхэхы үүргэ дүүргээ һэн.

Коммунистическэ партимнай хүдөө ажахыгаа эрид хүгжөөхэ программа бэелүүлэн, һүүлшын жэлнүүдтэ МТС-үүдые саашадань бэхижүүлхэ, колхозуудай хүгжэлтэдэ тэдэнэй үүргые дээшэлүүлхэ талаар ехэ хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлээ. МТС-үүдэй тракторнууд дайнай урда тээхитэй сасуулбал хоёр дахин шахуу олон боложо, МТС-үүдэй хэдэг хүдэлмэриин хэмжээн 2,8 дахин ехэ болоһон байха юм. КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй шиидхэбэреэр МТС-үүдтэ механизаторнуудай мэргэжэлтэй саг үргэлжын кадрнууд байгуулагдаа бэлэй. Городууд болон промышленна түб хотонуудай олон мянган эрхим хүнүүд хүтэлбэрилхы, инженерно-техническэ хүдэлмэри хэхээр МТС-үүдтэ эльгээгдээ һэн.

4. МТС-үүдые олоор байгуулха хэрэг эмхидхэн, Коммунистическэ парти болон Советскэ правительство түүхэдэ эгээн түрүүшээр эрхим техникые ажалша таряашадай мэдэлдэ үгөө. Түрүү техникэмнай хүгжэлтын имагта зүб, социалис замда ороходонь ажалша таряашадта туһалаа. МТС-үүд гүрэнэй гарта байхадаа колхозно байгуулалта хүгжөөхын, бэхижүүлхын түлөө, олон миллион таряашадые хамтаараа һууха үзэлөөр хүмүүжүүлхын түлөө тэмсэлдэ угаа шухала үүргэ дүүргээ. Колхозно байгуулалтын түрүүшын жэлнүүдтэ МТС-үүдэй дэргэдэ байгуулагдаһан политотделнүүд эмхидхэлэй ажахын талаараа залуу колхозуудай бэхижэхэдэнь туһалаа, колхозуудта эсэргүү нюдарган баяшуулай хэдэг элдэб хорото ябуулгануудые һүнөөн дарадаг һэн. КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй шиидхэбэреэр МТС-үүдэй зононуудта эмхидхэгдэһэн партиин райкомуудай инструкторска группанууд хүдөө ажахые эрид хүгжөөхын түлөө тэмсэлдэ һүүлэй жэлнүүдтэ шухала үүргэ дүүргээ.

Хүсэ ехэтэ техникэтэй машинно-тракторна станцинуудай нүлөө доро, колхозно тосхоной түхэл шэнжэнь, хүдөөгэй бүхы байдал һуудалынь үндэһөөрөө хубилаа. Машинно-тракторна парктай хамта хүдөөдэ мүн машина заһабарилха мастерскойнууд, автотранспорт, электричествын хүсэн бии болонхой. Промышленна түхэлтэй хамһабариин предприятинууд бии болоод хүгжэжэ байна. МТС-үүдтэ угаа олон механизаторнууд—трактористнууд, комбайнернууд, тракторна бригадын бригадирнууд, шофёрнууд, машина зэмсэг заһабарилдаг ба бусад хүдэлмэришэд хүмүүжэн гараа. Эдэ бүгэдэ хадаа машина техникые мэдэдэг, ажалай индустриальна культуратай болонхой. 1957 ондо МТС-үүдтэ 2 миллион гаран хүн саг үргэлжэ хүдэлмэрилдэг байгаа. МТС-үүдэй агрономическа болон зоотехническэ кадрнууд колхозуудтахи газар таряалангай, мал ажалай культура дээшэлүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хээ. Механизациин һургуулинуудта, училищинуудта, МТС-үүдэй дэргэдэ эмхидхэгдэдэг элдэб курсануудта колхозно үйлэдбэриин мэргэжэлтэй олон миллион хүдэлмэрилэгшэд бэлэдхэгдээ.

Машинно-тракторна станцинууд колхозуудые эмхидхэлэй-ажахын, техническэ талаарнь хүтэлбэрилхэ зуураа, колхозно кадрнуудые, бүхы колхозниигуудые түрүүшын ээлжээндэ гүрэнэйнгөө урдахи уялга дүүргэхэ үзэлөөр, ажал хүдэлмэридэ, ниитын зөөридэ социалистическэ ёһоор хандаха үзэлөөр хүмүүжүүлхэдэнь партидаа туһалдаг һэн. МТС-үүдые байгуулһан ябадал хүдөө ажахыда техническэ гүн ехэ революци мүн болоо, хүдөөдэхи культурна революциие саашадань дэлгэрүүлхэдэ туһалаа, энээнтэйгээ хамта колхозно байгуулалтые тогтоон бэхижүүлхэ замда шиидхэхы алхам боложо үгөө.

Хүдөө ажахын томо үйлэдбэри эмхидхэхэдээ Советскэ Союзай машинно-тракторна станцинуудай олоһон дүй дүршэлые хүдөө ажахыгаа хамтын ажалтай болгожо байгаа ахадүү социалистическэ оронууд үргэнөөр хэрэглэнэ. Арадай демократиин хэдэ хэдэн оронуудта эмхидхэгдэһэн машинно-тракторна станцинууд залуу кооперативуудай хүдэлмэридэ туһална, хамтын ажалда, ниитын зөөридэ үндэһэлдэг жэшээтэ һайн ажахынууд болгон тэдэ кооперативуудые хубилгахада туһална.

Манай орон доторхи машинно-тракторна станцинууд хүдөө нютагуудые социалистическэ ёһоор шэнэдхэн хубилгахын түлөө, хүдэлмэришэн, таряашанай холбоо барисаае бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ угаа ехэ үүргэ дүүргээ. МТС-үүд партиин болон гүрэнэй мэдэлдэ байхадаа колхозно байгуулалтын илалтые хангаһан, тэрэнэй амжалта түгэс хүгжэлтые хангаһан, ажал болон үйлэдбэри социалистическээр эмхидхэхэ шэнэ формонуудые бэхижүүлһэн томо ажахыгаа саашадань хүгжөөжэ шадаха кадрнуудые бэлэдхэһэн хүсэн болоо. Хүдөө нютагуудай үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые улам ехээр хүгжөөхэ эрхэ нүхэсэлнүүд бии болгогдоо һэн.

III. Колхозно байгуулалтын хүгжэлтэдэхи шэнэ шата, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха шухала байһан тухай

1. Гуша шахуу жэл соо оршон мандаха зуураа, колхозно байгуулалта хүгжэлтын ехэхэн замаар ябажа гараа. Түрүүшын үедэ олонхи колхозууд экономическа талаараа һулахан, жэжэ ажахынууд байдаг бэлэй. Жэжэ колхозуудай удаан саг соо оршон байһан дүй дүршэл юун гэжэ харуулааб гэбэл, иимэ колхозууд ниитын үйлэдбэриин бүхы талаараа хүгжэхэ арга боломжо олгоногүй, оньһон түрүү техникые хүсэд һайнаар хэрэглэхэ арга олгоногүй гэжэ харуулаа. Гүрэмнай хүдөө ажахые тиимэ түрүү техникээр саг үргэлжэ хангадаг бшуу. Жэшээлхэдэ, Белорусска ССР-тэ дунда жэшээгээр абабал, 1949 ондо нэгэ колхоз 308 гектар хахалдаг газартай, 67 үрхэтэ айлтай, ажал хэжэ шадаха 100 гэшүүдтэй байгаа. Московско областьдо — нэгэ колхоз 188 гектар хахалдаг газартай, 43 үрхэтэ айлтай, ажал хэжэ шадаха 47 гэшүүдтэй байгаа; Кировскэ областьдо—291 гектар хахалдаг газартай, 33 үрхэтэ айлтай, ажал хэжэ шадаха 48 гэшүүдтэй байгаа. Советскэ Союз соо дунда жэшээгээр абабал нэгэ колхоз 557 гектар хахалдаг газартай, ажал хэжэ шадаха 113 гэшүүдтэй байһан юм. Энээнһээ саашань хэлэхэ болоо һаа, олохон жэжэ колхозуудай натуральна болон мүнгэн олзо доход даншье һаа бага байдаг бэлэй. Экономическа талаараа һулахан, иимэ жэжэ колхозуудта хүдөө ажахын продуктнуудай үйлэдбэри удаанаар хүгжэдэг һэн.

1950—1951 онуудта колхозуудые томодхоһон ябадал колхозно байгуулалтын хүгжэлтэдэ шухала алхам болоо. Энэ хэмжээн техникые, хүдэлмэриин хүсые, колхозой экономико хүгжөөхэ арга боломжонуудые улам бүри бодомжотой һайнаар хэрэглэхэ зохид һайн арга олгоо һэн. Теэд хүдөө ажахые хүтэлбэрилгэдэ горьтойхон дутагдалнуудай бии байхада энэ хэмжээн колхозно үйлэдбэриин хүгжэлтэдэ эрид хубилалта хангажа шадахагүй байһан юм.

КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй һүүлээр хүдөө ажахые эрид хүгжөөхэ тушаа Коммунистическэ партиин зохёоһон программа бэелүүлхын түлөө бүгэдэарадай тэмсэл дэлгэрээ һэн. Энэ тэмсэл колхозно байгуулалтын шэнэ шатын эхин мүн болоо. Энэ шатань иимэ шэнжэнүүдтэй байна.

Нэгэдэхеэр, мүнөө үедэ олонхи колхозууд томо, экономическа талаараа бата ажахынууд болонхой. Тэдэ колхозууд мүнөөнэй техникые, наука болон түрүү дүй дүршэлэй туйлалтые үргэнөөр хэрэглэн, үйлэдбэреэ эрхилдэг юм. 1949 ондо орон доторнай 250 мянган колхоз бии байһанаа, мүнөө колхозуудые томодхоһоной эсэстэ 78 мянга шахуу колхозууд бии болоод байна. СССР дотор дунда жэшээгээр абабал 1957 ондо нэгэ колхоз 1954 гектар газартай байгаа, ондоогоор хэлэбэл, колхозуудые томодхохын урда тээхиһээ 3 үлүүтэй дахин ехэ газартай болоо. Олохон колхозууд, илангаяа оронойтмнай орооһо таряа абадаг гол шухала районуудта 5—10 мянган, мүн энээнһээшье ехэ хахалагдадаг газартай байха юм. Энэнь машина зэмсэгые үргэнөөр хэрэглэхэ арга олгоно. Колхоз бүхэнэй ажал хэжэ шададаг гэшүүдэй тоо дунда жэшээгээр абабал мүн лэ 3 үлүүтэй дахин олон болоо. Зуун гектар газарта продукци үйлэдбэрилгэ нилээд ехэ болоо, колхозуудай ниитын ажахын газаашань гаргажа худалдаха зөөри ехэ болоо.

Ниитын үйлэдбэриин хүгжэхэтэй, тэрэнэй газаашань гаргажа худалдаха зөөриин ехэ болохотой хамта, колхозуудай олзо доход, хубаагдашагүй фонддо зорюулагдадаг мүнгэ зөөри нилээд ехэ болоо. Хэрбээ 1953 ондо хубаагдашагүй фонддо зорюулагдадаг мүнгэ зөөри оронойтмнай бүхы колхозуудта хамта дээрэнь абабал 7 миллиард 408 миллион түхэриг байгаа һаа, 1956 ондо тэрэнь 16 миллиард 728 миллион түхэриг болоо, тайлбарилан хэлэбэл 2 үлүүтэй дахин ехэ болоо һэн. Мүн энэ үе соо колхозуудай хубаагдашагүй ниитэ фонд 63 миллиард 78 миллион түхэригһөө 98 миллиард 594 миллион түхэриг хүрэтэр ургаа. Иигэжэ колхозууд томо болохоһоо гадна, мүн һүүлэй жэлнүүдтэ экономическа талаараа жэшээлэшэгүй бата бэхи болонхой. Колхозуудые томодхолго, тэдэндэ үзүүлэгдэһэн материальна дэмжэлгэ, МТС-үүдэй хүдэлмэри һайжаруулга хадаа колхозой байгуулалтые хүгжөөхэ, бүхы хүдөө ажахые улам дээдэ шатада дэбжүүлхэ хэрэгтэ шухала үүргэ дүүргэһэниинь дамжаггүй.

Хоёрдохёор, мүнөөнэй томодхогдоһон колхозууд техническэ талаараа урдынхиһаа нилээд һайнаар хангагданхай. Оронойтмнай хүдөө ажахыда бии байгаа ашаанай 660 мянган автомашинануудай 330 мянга шахуунь, тайлбарилан хэлэбэл хахадынь колхозуудай мэдэлдэ байна. Колхозуудтахи тракторнуудай хүдөө ажахын машинанууд, автомобильнууд болон бусад техникын өөрын үнэ сэн 24 миллиард түхэриг болоно. Олохон колхозууд өөһэдынгөө электростанцинуудтай, тэрэшэлэн мүнөө сагай техникээр зэбсэгжэһэн хамһабариин предприятинуудтай болонхой. Мүнөө үедэ бүхы колхозуудай хахадһаа олонхинь электроэнерги хэрэглэнэ. Колхозуудай мэдэлэй двигательнүүдэй хүсэниинь бүри 1957 оной эхеэр 3 миллион үлүүтэй киловатт болоо һэн. Тиимэ болохолоороо, колхозуудай техническэ зэбсэгжэлгэнь һүүлэй жэлнүүдтэ тэрэшэлэн оло дахин ехэ болонхой.

Гурбадахяар, мүнөө колхозуудта мэргэжэлтэй олон тоото полеводууд, малшад, механизаторнууд—трактористнууд, комбайнернууд, машинистнууд, электригүүд, шофёрнууд, барилгын мэргэжэлтэд, колхозно үйлэдбэриин хүтэлбэрилэгшэд болон эмхидхэгшэд урган гараа. Тэдэнэр мүнөө сагай техникые, эрдэм наукын дүй дүршэлые шадамар бэрхээр хэрэглэдэг юм. 1953 ондо колхозуудта оройдоол 13.500 мэргэжэлтэд хүдэлмэрилдэг байһанаа, мүнөө тусгаар дээдэ ба дунда эрдэмтэй 150 мянга гаран мэргэжэлтэд хүдэлмэрилнэ. Колхозуудта олон мянган полевой бригадын бригадирнууд, мал ажалай фермые даагшад, мүн колхозно үйлэдбэриин дүршэлтэй бусад эмхидхэлшэд бии. Тэдэнэр курса, һургуулинуудта, училищинуудта ябажа һуралсаһан байна. Тиин мүнөө колхозууд ажахынгаа бүхы һалбаринуудта өөһэдынгөө олон тоото мэргэжэлтэдтэй, мэргэжэлээр һайн хүдэлмэрилэгшэдтэй болонхой. Эрэгтэй, эмэгтэй олон түмэн колхозниигууд социалистическэ ушар ёһо бүри һайнаар мэдэдэг болоо. Хүдөө нютагууд, колхозник-таряашад ондоошье болоо.

Дүрбэдэхеэр, колхозой экономикые хүгжөөхэ тушаа партиин абаһан хэмжээнүүдэй ашаар колхозуудай олзо доход эрид дээшэлээ, колхозниигуудай материальна байдал һайжараа. 1956 ондо колхозуудай мүнгэн доход 94 миллиард 616 миллион түхэриг, тайлбарилан хэлэбэл 1950 онойхитой сасуулхада 3 дахин шахуу ехэ байгаа. Хүдэлмэри хэдэг нэгэ хүн дээрэ бодобол, ниитын, хубиин ажахыһаа колхозниигуудай абадаг мүнгэн, натуральна олзо доходой ниитэ хэмжээн 1953 онойхитой жэшээлхэдэ, 1957 ондо сасуулагдамал сэнгээр 33 процент ехэ болоһон байха юм. Энэнь промышленна эд бараа нилээд ехээр худалдан абаха, гэр байра олоор бариха арга колхозуудта болон колхозниигуудта олгоо. Хүдөөдэ худалдаа наймаа хэдэг эд хэрэглэгшэдэй кооперациин эд бараанай эрьесэ 4 жэлэй туршада сасуулагдамал сэнгээр бодобол 75 процентээр ехэ болоо. Һүүлшын 4 жэл соо колхозниигууд болон хүдөөгэй интеллигенци 2 миллион хахад шахуу байрын шэнэ гэрнүүдые баряа.

2. Олон миллион түхэригэй олзо доходтой, хубаагдашагүй, үйлэдбэриин ехэ ехэ фондтой, олон тоото кадрнуудтай мүнөөнэй колхозуудые эдэнэй хүгжэлтын эхин үеын экономическа талаараа һула, олонхидоо жэжэ колхозуудтай оройдоошье жэшээлхээр бэшэ болонхойл. Колхозуудай үйлэдбэридөө капитальна ехэ ехэ һомололго хэхэ, оньһон техникэ худалдан абаха шадалтай болоод, тэрэ техникэеэ зүбөөр хэрэглэхэ аргатай болоод байһан мүнөө үедэ колхозуудые үйлэдбэриин-техническэ талаарнь хангадаг формонуудые үндэһөөрнь хубилгаха тухай асуудал табихаар болонхой.

Оронойтмнай олохон районуудта, нэн түрүүндэ орооһо таряа үгэдэг районуудта машинно-тракторна станцинууд колхозуудай полевой хүдэлмэринүүдэй эхэнхииень хэнэ. Энээнэй эсэстэ хүдөө ажахын гол хүсэниинь бологшо колхозуудай хүдэлмэриин хүсэн үйлэдбэриин гол зэбсэгһээ—трактор болон бусад машинануудһаа холодуулагдашана. Энэнь хүдэлмэриин хүсэ, техникые тон ашагтай һайнаар хэрэглэхэдэ һаад түбэг ушаруулна. Мүнөө ямар байдал тохёолдонхойб гэбэл, нэгэ газар дээрэ хоёр эзэд—колхоз МТС хоёр байна бшуу. Мүнөө үедэ иимэ юумэ оройдоошье хэрэггүй ха юм. Оньһото техникын МТС-эй мэдэлдэ байһан дээрэһээ, колхозууд тэрэ техникые колхозно үйлэдбэриин бүхы арга боломжонуудые һайнаар ашаглахын тулада, өөһэдынгөө дураар хэрэглэжэ шадахагүй байна бшуу. Колхоз болон МТС нэгэл адли зорилго дүүргэхын тула хүтэлбэрилгын 2 аппарат барижа байха баатай болоно. Энэнь хүдөө ажахын продуктын өөрын үнэ сэнгые нилээд үнэтэй болгоно.

Тиимэһээ колхозуудай урган бэхижэхэтэй хамта оронойтмнай хэдэ хэдэн районуудта МТС-үүд болон колхозууд хоёрой хоорондохи харилсаанай шэнэ формонуудые бэдэржэ эхилһэниинь элитэ. Машинно-тракторна станциин оройдоол ганса колхоз хангажа байһан газарта колхозыешье, МТС-ыешье гансал хүн—колхозой түрүүлэгшэ хүтэлбэрилнэ. Колхозые тракторна нэгэ бригадын хангадаг бусад ушарнуудта, колхозой бригадир түрүүтэйгээр тракторно-полеводческо комплексно бригадануудые зарим газарта байгуулжа эхилээ. Колхозуудые хангагша гүрэнэй предприятинуудай болон колхозуудай өөһэдынь хоорондохи шэнэ харилсаануудые хаа хаанагүй бэдэрдэг ябадал юу харуулнаб гэбэл, машинно-тракторна станцинууд урдань тэдээндэ даалгагдадаг үүргэеэ дүүргээд, мүнөө үндэһөөрөө хубилгагдаха ёһотой болоод байна гэжэ харуулна.

Урдань МТС-үүд колхозой үйлэдбэриие эмхидхэгшэд мүн байгаа. Мүнөө энэ үүргэнь хэрэгээ болёо. Юундэб гэхэдэ, колхозууд хүгжэн байха үе соогоо ниитынгээ томо ажахы эмхидхэн хүтэлхэ баян дүй дүршэлтэй болонхой.

Колхозуудай өөһэдынгөө техническэ кадрнуудгүй байха үедэ МТС-үүд хадаа хүдөө ажахыда техническэ хүгжэлтын гол газарынь болодог һэн. Мүнөө колхозууд дотор олон тоото кадрнууд хүмүүжэн гараа. Тэдэнь мүн лэ техническэ дэбжэлтые хангана. Тиимэһээ МТС-эй тэрэ үүргэншье хэрэгээ болино бшуу.

Мүнөө МТС-үүд колхозно байгуулалтын түрүүшын шатада өөһэдтөө даалгагдаһан политическэ үүргэеэ дүүргэхэеэ болинхой. Мүнөө хамтын томо ажахын булюу һайн байһаниие МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй идхалгагүйгөөр хүнүүд хуу ойлгодог болонхой. Юундэб гэхэдэ, манай орон дотор колхозно байгуулалта үни илаа, колхозниигууд колхозһоо ондоо тээ байжа шадахаяа болёо бшуу. Тиимэ болохолоороо, МТС-эй энэшье үүргэнь хэрэггүй болоо хаям.

Иимэ ушарһаа социалистическэ хүдөө ажахын байгуулагдаха, колхозуудай бэхижэхэ үедэ хүдөө нютагуудай социально-экономическа байдал үндэһөөрөө хубилаа. Мүнөө колхозууд хүгжэнхэй социалистическэ предприятинууд болоо. Тэдэнэй олонхидонь МТС-үүдэй хүтэлбэрилгэ хэрэггүй болонхой. Тиимэһээ МТС-үүдые дамжуулан колхозуудые үйлэдбэриин-техническэ талаарнь хангадаг мүнөөнэй формо колхозно үйлэдбэриин ургалтын эрилтэ ханганагүй, тиин хүдөө ажахын үйлэдбэриин хүсэнэй хүгжэлтэ һаатуулжа эхилээд байна. Иимэ ушарһаа колхозуудые үйлэдбэриин-техническэ талаарнь хангаха, колхозно байгуулалтын хүгжэлтын мүнөөнэй шатада үлэмжэ таараха шэнэ формо олохо шухала.

3. Колхозно байгуулалтые саашадань хүгжөөн бэхижүүлхын тула, хүдөө ажахын үйлэдбэриие улам үргэдхэхын тула трактор, комбайнуудые, хүдөө ажахын бусад машинануудые колхозуудта сэхэ худалдан үгэдэг болоо һаа, зохистой һайн байха байна. Энэ шухала хэмжээ-ябуулгые бэелүүлээ һаа мүнөөнэй техникэ колхозуудай мэдэлдэ үгтэхэ, энэнь колхозуудта хэтэ мүнхэдөө үгтэһэн газарые улам ашагтай һайн рэглэхэ, ажалай бүтээсэ саашадань дээшэлүүл дөө ажахын продукциин өөрын үнэ химдаруул олгохо байна. Тиигэжэ мүнөөнэй эрхэ байдалд газар дээрэ социалистическэ хоёр предпри колхоз болон МТС-эй ажахыгаа эрхилдэг хэр лиһон гуримые зайсуулха байна. Энэнь хүтэл мүн үйлэдбэриие эмхидхэлгэдэ бэе бэеэ дабт ээзн буса ябадал гаргаха, хүтэлбэриин үлүү ех рат барижа байха, эсэсэй эсэстэ мүн үйлэдбэри сэг, хүдэлмэриин хүсые дутуугаар хэрэглэхэ я да хүргэнэ. МТС-үүдые хубилгахада, машина кые колхозуудта худалдадаг болоходо хүдөө а үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хүгжэхэ арга болом ри ехэ болохо, колхозой үйлэдбэриин али бүх боломжонуудые эрхим һайнаар ашаглахын түл сэлдэ олониитэ колхозниигудай материальна үр лые дээшэлүүлхэ, творческо эдэбхи үүсхэлые болгохо байна. Энээнһээ уламжалан, социалист предприятинууд бологшо колхозууд эмхидхэл хын талаараа саашадаа бэхижэхэ, экономико ехээр хүгжэхэ, колхозниигудай байдал һайжар

Зарим-нэгэн экономистнууд бүри хэдэн жэл да тээ машинно-тракторна станцинуудта бии техникые колхозуудта худалдаад, МТС-үүдые ха гэжэ дурадхаа бэлэй. Энэ дурадхалыень социалистическэ хүдөө ажахыда аюултай гэж тимнай эрид буруушаагаа һэн. Олонхи колхоз экономическа талаараа һула, жэжэ байха үед хозууд болбол МТС-үүдэй машина техникые ху абажа, зүбөөр ашаглажа шадахагүй байгаа. үүдые үгы болгоо һаа, колхозуудай экономико гүй һуларха, колхозно байгуулалта муудаха юм.

МТС-үүдые хубилгажа, колхозуудые үйлэдб техническэ талаарнь хангалгын үлэмжэ һайн, формодо орохо тухай мүнөө үедэ хараалагдаж һан ябадал һүүлшын жэлнүүдтэ социалистичес дөө ажахын хүгжэһэн бүхы хүгжэлтөөр бэлэд Энэ хэмжээ-ябуулга колхозно байгуулалтын һан ехэ амжалтануудай үндэһөөр бэелүүлэгдэх Эдэ амжалтануудынь хүдөө ажахые эрид хүг программа бэелүүлгэдэ ехэшье, һайншье үүргэ гэһэн машинно-тракторна станцинуудай ашаар лагдаа.

Эгээл иимэ оршон байдалда, эгээл иимэ үндэһ ри дээрэ мүнөө партимнай колхозуудта тракто дые, хүдөө ажахын бусад машинануудые худа зорилго табина. Колхозно байгуулалтын һула б дээрэһээ бэшэ, харин хүсэтэй байһан дээрэһээ мнай иимэ зорилго табяад байна. Энэл хадаа м техникые колхозуудта худалдаха тухай мүнөө даһан ушар хэдэн жэлэй урда тээ зарим-нэгэн мистнуудай оруулһан дурадхалнуудһаа үндэһөөр гарна. Тиин МТС-үүдые усадхаха тухай хэлэгдэ шэ, харин тэдэниие байн байн шэнэдхэн хуби тухай хэлэгдэнэ гээшэ. Иимэ хубилалта ондо зононуудай, районуудай онсо илгаае, тус тус зуудай экономикын ямар зэргын хүгжэлтэтэй б хараадаа абажа, колхозуудые үйлэдбэриин-техни талаарнь хангаха хэргые һайжаруулха зори бэелүүлэгдэхэ юм.

Үйлэдбэриин-техническэ талаараа МТС-ү дамжан хангагдадаг байһанаа колхозуудай тр болон бусад машинануудые худалдан абадаг б ябадал — социалистическэ хүдөө ажахын б лалтадахи, колхозно байгуулалтын саа бэхижэн хүгжэлгэдэхи шухалын шухала шата но. Мүнөө болоходоо, гүрэнэй мэдэлэйшье һаа, хозуудта хэтэ мүнхэдөө үгтэһэн газар, машина нэгэл гарта орохо байна. Тиихэ зуура, үйлэдб социалистическэ харилсаанууд гол һуури эзэлхэ, мунистическэ парти түрүүтэйгээр хүдэлмэришэн гиин хүтэлбэрилхы үүргэ хангагдаха байна.

МТС-үүдые хубилгахада хүдөө ажахые хүтэлб гэ үндэр дээдэ хэмжээндэ хүгжэхэ юм. Мүнөө к зууд бэхижээ, тэдэнэй кадрнууд ургаа. Иимэ байдалда хүдөө ажахые хүтэлбэрилхэ талаар м да тогтоһон гуримда МТС-үүд олохон талаараа гээ дүүргэнхэй. Урдань гүрэмнай МТС-үүдые да колхозуудаа хүтэлбэрилдэг һэн. Харин мүнөө мнай колхозуудые шууд сэхэ хүтэлбэрилхэ, тэр лэн трактор, комбайн ба бусад машинануудые ү колхозой үйлэдбэриин хүгжэлтэдэ сэхэ нүлөөлд лохо байна.

4. Элдэб районуудай тодорхой эрхэ байдалһаа дыдан, машинно-тракторна станцинуудые байн заһабарилгын-техническэ станцинууд (РТС) б хубилгахаар хараалагдана. Тэдэ станцинууд к зуудай оньһон техникые заһабарилха, мүн (х далгын аргаар) колхозуудые шэнэ техникээр, з ной частяар, горючаар, үтэгжүүлгээр, хорото хи дуудаар, бусад хэрэгсэлээр хангаха, колхозуудта машинануудые эльгээхэ ябадал эмхидхэхэ юм. З барилгын техническэ станцинууд тусхай түлөө колхозуудые техническэ талаарнь хангаха үүргэ дээрээ даажа абаад, бии байгаа техникэеэ зүбөө рэглэхэдэнь тэдэндэ туһалха байна.

Мүнөө үедэ хэдэ хэдэн машинно-тракторна ста нуудтай байһан районуудта МТС-үүдые хубилгаһ һүүлээр заһабарилгын-техническэ гансал станци байбал зохид болохо юм. Тиихэ зуура, үсөөн ко зуудтай зарим районуудые томодхоходо болохо б Урдань машинно-тракторна хэдэ хэдэн станцинууд байһан ехэнүүд районуудта эдэ МТС-үүдэй мас скойнуудые центральна мастерскойн таһагууд бо жо, харин гаражуудыень, бусад барилгануудыень шина, запасной часть болон материал худалдаха газин, складууд болгон хэрэглэхэдэ болоно. И юумэ хэхэ хэрэгэй гараагүй һаань, дээрэ дурсагд барилгануудые колхозуудта худалдахада гү, али хозуудта дамжуулан үгэхэдэ болохо байна.

Мүнөө үедэ машинно-тракторна станцинууд х ажахын хүдэлмэри хэхэһээ гадна, һубаг канава таха, газар уһалха, намаг хатааха, харгы за уһа сөөрэм тогтоохо, сабшалан бэлшээри һай руулха хүдэлмэри дүүргэлсэдэг байна. РСФСР хара хүрьһэтэ бэшэ нютагуудта, Беларуссида, Ба ка шадарай советскэ республикануудта болон ор бусад хэдэн районуудта торф, извёстко бэлэдхэ дэлмэри МТС-үүд дүүргэлсэдэг. Сад болон вино таридаг урда зүгэй районуудта МТС-үүд планта дээрэхи хүдэлмэри бүтээлсэдэг. Эдэ бүхы хүдэлм нэгэ удаа хэгдээд лэ дүүрэдэг байһан туладань, и хүдэлмэри хэхын тулада хэрэгтэй болохо машина дые колхозуудай худалдажа абахада таарамжа Юуб гэхэдэ, тус тус ажахынуудта иимэ машина дые хүсэдөөр ашаглаха аргагүй байна бшуу. И машинануудые заһабарилгын-техническэ станцину та үлөөбэл таарамжатай. Эдэ станцинууд иимэ

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта)

КОЛХОЗНО БАЙГУУЛАЛТЫЕ УЛАМ СААШАДАНЬ ХҮГЖӨӨХЭ, МАШИННО-ТРАКТОРНА СТАНЦИНУУДЫЕ ХУБИЛГАХА ТУХАЙ

СССР-эй Верховно Советэй сесси дээрэ нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэлэхэ элидхэлэй тезисүүд

(Үргэлжэлэл)

…удые колхозуудта саг зуура дамжуулан үгэдэг … договорой ёһоор али һэрэн худэлмэри дүүргэ… ёһотой. Зарим районуудта, жэшээлхэдэ, … хойто, баруун-хойто зүгэй нютагуудай, Дунда … Закавказиин зарим районуудай олон кол… тарянай комбайн мэтын машина худал… абахада баһал таарамжагүй. Юуб гэхэдэ, эдэ …зуудай ороһо таряа багаар таридаг зөөрэ… комбайн хэдэн колхозые хангажа ша… байна. Иимэ районуудтахи заһабарилгын-тех… станцинууд таряанай талмай багатай колхо… хангахын тулада хэдэн комбайнтай байха ёһо… болоно.

…удта техникэ худалдаха, МТС-үүдые хубил… хэмжээнүүдые бодотоор бэелүүлхэдээ, тус тус …удта эдэ хэмжээнүүдые бэелүүлхэ болзор то… …лходоо эдэй районуудай, колхозуудай онсо …лгануудыень али бүхы талаар хараада абаха …э. Нэгэл янзаар хандаха, албадан захирха, …н яараха ябадал гаргажа болохогүй байна.

Колхозно байгуулалтые саашадань хүгжөөхэ, …үүдые хубилгаха зорилгоор хараалагдаһан хэм… …үүдые бэелүүлжэ байхада, худэлмэришэн анги …э таряашад хоёрой хоорондохи нэгэдэл улам …эхэ, бүхы ажалшад бүри нягта жагсаалтай бо… советскэ обществын морально-политическэ эб… …үй бата нэгэдэл улам бэхижэхэ, Советскэ оро… …үсэ шадалые саашадань нэмээхэ хэрэгтэ туһалха …

…С-үүдые хубилгахада колхозууд болон социа… …ческэ промышленностиин хоорондохи ажа… …олбоо барисаан улам үргэдэхэ, городой зүгһөө …нютагуудта үзүүлдэг үйлэдбэриин туһаламжа …гэдэхэ, бүри олон янзын болохо байна. Шэнэ …айдалда энэ туһаламжа элдэб олон аргаар …гдэг боложо, колхозуудта трактор, машина… …запасной часть, горючи, транспорт, үтэгжүүлгэ …эхээр худалдагдадаг болохо, промышленна пред… …тинууд үйлэдбэриин-техническэ дүй дуршэлөө …удта дамжуулан үгэхэ, ороной элдэб нюта… …хи ажахынуудай онсо өөрэ хэрэглэмжэдэ таа… …ар шэнэ, бүри өрөо нарин техникые колхозууд …э абаха аргатай болохо байна.

…озуудта машинануудые худалдахада материа… …техническэ базануудынь бэхижэхэ, колхозуудай …зөөри арьбадхан хүгжөөлгэдэ, хубаагдадаггүй …дые нэмэлэлгэдэ туһалха байна. Эдэ хадаа …о байгуулалтын хүсэ шадалай бата бэхи …гын гол эшэ үндэһэнүүдэй нэгэн болоно.

…С-үүдые хубилгахада зарим теоретическэ асуу… …дал, тусхайлбал зөөриин хоёр янзын …т тухай ойлгодосогүй зүйл тохёолдожо болохо …зарим нүхэд, илангаяа экономическэ дунда… …оолдог байгаа. Тэдэнэр юун дээрэһээ ингэжэ …байгаад гэхэдэ, коммунизмда орохын тула… …зөөри бүгэдэарадай зөөридэ бэхижүүлэ… …зно-кооперативна зөөрие бүгэдэарадай зөө… …болгохо шухала байһан туладань, хэрбээ маши… …техникые колхозуудта худалдабалнай бүгэдэарадай …зөөрие һулруулжа болохо гэһэншүүгээр тэдэ… …жэг түрэдэг байгаа. Социалистическэ хүдөө …н али формонь бүри түргүү удхашанартайб— …озно гү, али совхозно гү? гэһэн асуудал мүн та… …н байна. Совхозуудай бүгэдэарадай зөөридэ …дэг дээрэһээнь колхозуудые совхозууд бол… …даа дээрэ бэшэ гү? гэжэ зарим нүхэд һанамжаа …байгаа.

…ингэжэ асуудал табиха гээшэ буруу, эндүүтэй бай… …бүгэдэарадай зөөри—зөөриин эгээн дээдэ шатын …байһаниинь лабтай. Ингэжэ Ленин тооложошье … Тиихэтэй хамта, В. И. Ленин бүгэдэарадай …кооперативна зөөри хоёрые зүришэлдүүлдэг… …байһан юм. Харин зөөриин алишье фор… …социалистическэ шэнжэтэй, алининишье арадай зо… …коммунистическэ общество байгуулха манай хам… …зорилгын аша туһада зорюулагдана. Оройдоол …ингаатай гэбэл: гүрэнэй нэгэниинь—бүгэдэарадай …зөөри—эгээн ехээр нэгэдхэгдэнхэй, харин нүгөө… …колхозно зөөри—хүсэд бэшэшэгээр нэгэдүүлэг… …гэжэ Ленин онсолон тэмдэглэдэг байһан юм. …аа болохолоороо, колхозно зөөрие дам саашадаа …эхээр нэгэдхэжэ, бүгэдэарадай зөөри шэнжэ …ото тухай эндэ хэлэгдэнэ. Энээние туйлахын …дан гүрэнэйшье, мүн колхозойшье зөөрие саашадаа …бүхы хэмжээгээр бэхижүүлхэ, хүгжөөхэ хэрэг… …гээшэ.

Колхозно зөөри улам саашадань шангадхан бэхи… …хэжэ түбэгшээһэнэй хэрэггүй гэжэ энээн дээрэ… …ан болоно. Хэрбээ социалистическэ зөөриин нэгэ… …ые нүгөөдэ формотойнь зүришэлдүүлхэ болоо …хэрбээ колхозно зөөрие бэхидхэхэдээ бидэнэр …бүгэдэарадай зөөрие һулруулжа байнабди гэжэ хэ… …болоо һаа оройдоошье бодолгүй ябадал болохо … Иимэ һанамжануудые зүб гэжэ тоолохоор бэ… …Юуб гэхэлэ, колхозуудые саашадань хүгжөөхые, …ынень дэбжээхые, колхозно үйлэдбэрие хүргэдхэ… …общественныгоо аша туһада зорюулан баялигуудаа …хахые советскэ арад тон ехээр хүсэдэг …бшуу. Хүдөө ажахые хүгжөөн дэбжээхэ гээшэ …р удхатайб? Энэ хадаа хамагай түрүүндэ колхоз… …о зөөрие дэбжээхэ, колхозуудай хубаагдадаггүй …фонднуудые бэхижүүлхэ ябадал болоно. Энээние …бэелүүлхые эрмэлзэн парти хадаа колхозуудые хүг… …өөхэ, колхозно зөөрие бэхижүүлхэ хэдэн олон хэм… …ээнүүдые бэелүүлжэ байна. Кооперативна зөөри …хадаа коммунистическэ общество байгуулха замууд …тухай манай теоретическэ заабаринуудта зүришэхэгүй …байна. Юуб гэхэдэ, коммунизмда орохын тулада бү… …гэдэарадай, мүн колхозно зөөрие бэхижүүлхэ хэ… …рэгтэй байна ха юм.

Колхозно зөөрие бэхижүүлхэеэ түбэгшээн маргаг… …аа энэ зөөри колхозно байгуулалтын эхилжэ бай… …һан үеынхидөөл адли гэжэ тоолоно, колхозно зөөриин …хэмжээнэйнгээ, мүн шанарайнгаашье талаар мүнөө …25—30 жэлэй саада тээхидэ орходоо тад ондоо боло… …һыень мартана гээшэ ха. Үнэндөөщье, 1929—1930 …ондо колхозно зөөри ямар байгаа гээшэб? Энэ …хадаа таряашадай ажахын үйлэдбэриин хэ… …рэгсэлнүүдые—мори, плугуудые, анзаһа, бор… …онуудые, бууса шадарайнь зарим барилга… …нуудые хамтадхажал байгуулагдаһан зөөри …байгаа юм. Тиигэбэшье, тэрэ үедэ колхозно зөөри …түрүү үүргэ дүүргэһэн байна. Ушарынь хадаа ниитын …үйлэдбэри эрхилхэ аргатай болгоһон, хүнийе хүнэй мүлжэхэ ябадал зайсуулһан байгаа. Гэбэшье, тэрэ үеын, мүн мүнөө үеын хоорондохи жэлнүүдтэ колхозно байгуулалтые хүгжөөн бэхижүүлхын түлөө, ажахыень дэбжээхын түлөө, советскэ хүдөө тосхонуудай материальна болон оюун бодолой хүсэ шадалые бадаруулхын түлөө шанга тэмсэл хэгдэһэн байна.

Колхозуудай мүнөөнэй зөөрие хүдэлмэришэн ангиин хүтэлбэреэр, тэдэнэй эдэбхитэйгээр хабаадалгатайгаар, бүхы советскэ арадай хабаадалгатайгаар колхознигууд хамтаараа ажаллажа байгуулаа. Ниитын ажахын хүгжэһэнэй ашаар энэ зөөри улам урган нэмэжэ бэхижэһэн байна. Хамтын ажалай һая тогтожо байһан үедэ колхозуудай хубаагдадаггүй фонд нэгэ хахад миллиард түхэриг гэшүүнэй түлөөһэнһөө бүридэдэг байгаа һаа, мүнөө тэрэнь 100 миллиард шахуу түхэриг болоо.

Коммунистическэ байгуулалтын түсэбүүдые бэелүүлжэ байхадаа парти, правительство колхозуудые социалистическэ үйлэдбэри соо байһан үлүү юумэ гэжэ хэзээдэшье тоолодоггүй, харин социалистическэ ажахын системын таһаршагүй шухала хубинь болоно гэжэ тэдэниие тоолодог байһан юм.

Капиталистическэ обществын город болон хүдөө тосхонуудай хоорондохи харилсаан аралжаа наймаа хэхэ ёһоор бэелүүлэгдэдэг байгаа һаань, социалистическэ гүрэн колхозууд хоёрой хоорондохи харилсаан хэзээдэшье тиимэ байгаагүй юм.

Жэшээлхэдэ, колхозуудта хүдэлмэри хэхэдээ машинно-тракторна станцинууд тэрэ хүдэлмэриин түлөө гүрэнэй абадаг юумэдэ орходоо һураггүй ехэ гаргаша хэдэг гэжэ мэдээжэ байна бшуу. Зарим колхозууд, илангаяа экономическа талаараа һула колхозууд МТС-эй хэһэн хүдэлмэриин түлөө тоосожо шадангүй, заримдаа гүрэнэй үмэнэ уритэй үлэдэг. Зүгөөр энэ уриинь түлөө колхозуудай ажахыень худалдажа тоорголжо ородог ушар байгаагүй юм. Колхоз бүхэн һулабтаршье байгаа һаа, манай социалистическэ ажахы болоно. Тиимэһээ гүрэн тэрээндэ туһалдаг. Гүрэн хадаа колхозуудта натура түлбэриин талаар урһеэ түлэхэ болзорыень хойшолуулдаг гү, үгышье һаа, бүрин тэрээнһээнь хүнгэлдэг байна.

Гүрэн колхозуудта хүдэлмэрилэгшэдые бэлэдхэхын тулада олон зуу миллион түхэриг гаргашалдаг. Энэнь мүн лэ колхозуудые бэхижүүлхэ зорилготой. Гүрэн колхозуудта хэдэн миллиард түхэриг урьһаар үгэдэг. Тиихэдээ ямаршье ашаг олзо абаха зорилго табигдадаггүй юм. Колхозуудай һулашагууд байһан үедэ гүрэн тэдэнэй хэдэн зуун миллион түхэригэй уриие болюулдаг байһан юм. Үрэһэ хүрэнгэ, эдеэ хоолой болон бусад зүйлнүүд колхозуудта нэгэтэ бэшэ зээлеэр үгтэдэг байгаа. Колхозууд тэдэнэй зарим хубииень бусааһан, тиихэдэ горьтойхон хубинь болюулагдаһан байха юм.

Энээние колхознигууд һайн мэдэнэ. Колхозой баялиг гүрэнэй зүгһөө үгтэһэн ехэ туһаламжын ашаар байгуулагдаа, энэ баялиг үнэндөө бүхы арадта хабаадана гэжэ колхознигууд тон зүб тоолодог байна. Ниитын ажахын хүгжэлтэ, колхозой баялигай ургалта колхозно байгуулалтада гүрэнэй зүгһөө үзүүлэгдэһэн угаа ехэ материальна туһаламжын үрэ дүн болоно— колхозуудай мэдэлдэ байһан машинанууд, тэдэнэй үйлэдбэриин барилганууд, газар таряалангайнь, мал ажалайнь хүгжэлтэ колхознигой, хүдэлмэришэнэй, эрдэмтын ажалаар байгуулагданхай гэжэ советскэ бүхы хүнүүд мэдэрдэг гээшэ. Тиимэ болоходоо, колхозой баялиг арад зоноор байгуулагдаа. Мүнөө үедэ колхозуудай хубаагдадаггүй фонд үнэндөө бүгэдэарадай зөөридэл адлирхуу болонхой. Хубаагдадаггүй фонднуудаа ехэ болгохо гэжэ колхозно таряашад хамагай түрүүндэ өөһэдөө оролдодог байна. Энэ хадаа тэдэнэй аша туһадань тааралдадаг байна бшуу. Хубаагдадаггүй фондын ехэ байха тудам, колхозуудта машинануудай бүри олон байха тудам ажал хүдэлмэри бүри һайнаар оньһожоруулагдажа, колхознигуудай хүдэлхэдэнь хүнгэн болохо, ажалайнь бүтээсэ бүри дээшэлхэ, ниитынь ажахы улам түргэнөөр хүгжэхэ байна. Мүнөө үеын техникые үргэнөөр хэрэглэн, колхознигуудай хүдэлхэдэ, тэдэнэй ажал шэнжэ түхэлөөрөө индустриальна хүдэлмэришэдэй ажалда дүтэрхүү болохо байна.

Советскэ орон дотор бүгэдэарадай зөөри таһалгаряагүй урган нэмэнэ, промышленностиин, мүн совхозуудай бүтээн гаргадаг продукциин хэмжээн тон ехээр дээшэлнэ, тиихэдэ колхозуудай зөөрие улам шангадхалга, колхозуудта техникэ худалдалга социалистическэ зөөриин хоёр формын хоорондохи тэнсүүридэ тиимэ ехэ хубилалта оруулжа шадахагүй байна. Колхозуудта техникэ худалдалга арадай ажахын бүхы һалбаринуудые бүри ехэ тааруугаар хүгжөөхэ эрхэ нүхэсэл бии болгоно.

Бүгэдэарадай зөөрие хүгжөөхэтээ хамта колхозно зөөри хүгжөөхэ зорилго бидэнэй үмэнэ табигдана. Энэ хадаа арад зоной аша туһада, коммунизм байгуулха хэрэгтэ тааралдаха байна гээшэ. Саашадаа колхозуудай ниитын баялигай арьбадхагдаха тудам колхозно зөөри бүгэдэарадай зөөридэ дүтэрхы болохо байна. Социалистическэ хүдөө ажахын үйлэдбэриин хүсые бидэнэй бүри түргэнөөр хүгжөөхэ тудам бүгэдэарадай, колхозно зөөринүүдэй хоорондохи илгаагай үгы болохо саг бүри түргэн хүрэжэ ерэхэ байна. МТС-үүдһээ техникые колхозуудта худалдаха хэмжээнүүд, арадай аша туһада зорюулан, колхозно зөөрие бэхижүүлхэ үүргэтэй юм гэжэ тоолохо хэрэгтэй байна.

Колхозно зөөрие бүгэдэарадай зөөридэ зүрюугээр табижа болохогүй гэжэ дээрэ хэлэгдэһэнһээ эли болоно. Тиимэһээ хүдөө ажахыдахи хоёр түхэлэй социалистическэ предприятинууд бологшо колхозууд болон совхозуудые бэе бэедэнь зүрюугээр табижа болохогүй.

Зүгөөр колхозууд, совхозуудай хоорондо юрын адлидхаһан тэмдэг табижа болохогүй гээщэ даа. Совхозууд — үйлэдбэриие бүри эрхим һайнаар эмхидхэдэг гүрэнэй предприятинууд болоно. Совхозууд газар таряаланда социалистическэ томо үйлэдбэри эмхидхэхэ талаар колхозуудта һайн һургуули боложо үгэһэн байна. Һүүлэй жэлнүүдэй дүршэл юу харуулнаб гэхэдэ, совхозууд хүдөө ажахын продукци бүри элбэгээр абадаг болохо аргатай байна. Шэнэ ба боро газар элдүүрилхэдэ совхозууд гол үүргэ дүүргэе. Тиихэдэ, совхозууд гүрэндэ һураггүй үнэ багатай таряа, бусад зарим продуктнуудые үгэдэг гээшэ. Хүдөө ажахын үйлэдбэрие бүри һайнаар, шадамар бэрхээр эрхилхэ талаар совхозууд саашадаашье колхозуудта жэшээ боложо үгэхэ зэргэтэй. Социалистическэ байгуулалтын дүршэл юу харуулнаб гэхэдэ, колхозуудта, мүн совхозуудташье үйлэдбэрие хүгжөөн дэбжээхэ барагдашагүй арга боломжонуудай бии байһые гэршэлнэ.

Ленинизмын һургадагай ёһоор коммунизм тээшэ дабшаха тудамаа бидэнэр ажахыгаа бүри демократическа гуримаар хүтэлбэрилдэг болохо ёһотойбди — ажахые эрхилхэ энэ социалистическэ гол ёһондо колхозууд, мүн совхозуудшье тааралдаха байна. Совхозуудта хүдэлмэришэдэй коллективүүдэй, профсоюзна болон бусад ниитын организацинуудай үүргые дээшэлүүлэн, ажахые хүтэлбэрилгэдэ хүдэлмэришэн бүхэниие бүри эдэбхитэйгээр хабаадуулжа болохо.

Колхозууд социалистическэ энэ гол ёһондо мүн лэ тааралдана. Колхознигуудаар һунгагдадаг, тэдэнэй үмэнэ тоосоогоо хэжэ байдаг правленинүүд колхозуудта бии. Эгээн шухала бүхы асуудалнууд колхозой гэшүүдэй хамтын суглаагаар шиидхэгдэдэг юм.

Социалистическэ хүдөө ажахые улам саашадань хүгжөөн дэбжээхын тулада, колхоз, совхозуудые бүри бэхижүүлэн хүгжөөхын, хүдөө ажахын продуктнуудые, промышленностьда хэрэгтэй түүхэй эд түргэнөөр элбэг дэлбэг болгохын тулада, коммунистическэ байгуулалтын зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын тулада алишье түхэлэйнь ажахынуудай арга боломжонуудые хүсэдөөр хэрэглэхэ шухала.

IV. Колхозуудта техникэ худалдаха гурим, хүдөө ажахын продукци бэлэдхэхэ зарим асуудалнууд тухай

1. Колхозуудта трактор, комбайн болон хүдөө ажахын бусад машинануудые худалдаха ёһо гурим зохёолго машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха шухала асуудалнуудай нэгэн болоно. Энэ хүдэлмэриие бүридхэл хэхэ, сэнгынь тогтоохо, колхозуудһаа захил абаха гэхэ зэргын гансахан лэ юрын хэрэг гэжэ тооложо болохогүй. Колхозуудта техникэ худалдаха гээшэ ажахын-политическэ ехэ удхашанартай асуудал болоно. Энээние шиидхэлгэ хэдэн олон миллион колхознигуудай аша туһые, тэрэшэлэн гүрэнэй аша туһые сахиха байна бшуу.

Түбэй органууд техникые худалдаха гурим зохёохо, нютаг бүхэндэ энэ хүдэлмэри үнгэргэхэ болзор тогтоохо, тиигээд энээние түргэнөөр эхилээд дүүргэхэ ёһотой гэжэ заримашуул тоолодог байна. Иимэ дурадхал зүбтэй гээшэ аал даа. Хэрбээ түбэй органуудай бүхы районуудта тааруулан түсэб зохёохые оролдоодшье байгаа һаань, иигэжэ зохёогдоһон түсэб горьтой дутуунуудтайл байха гээшэ ха. Юуб гэхэдэ, тус тус районууд болон колхозуудай бүхы онсо өөрэ илгаае түбэй газарһаа ёһотой һайнаар хараада абахань бэрхэтэй байна. Тиимэһээ обком, облисполком, мүн крайком, крайисполком бүхэнэй юрэнхы гол ёһонуудые үндэһэ болгон, нютаг бүридөө горьтой удхашанартай онсо өөрэ илгаануудыень хараадаа абан, колхозуудта трактор, бусад машинануудые худалдаха ябадал эмхидхэхэ тодорхой хэмжээнүүдые өөһэдынгөө область, хизаар бүхэндэ зохёобольнь зүб болохо байна бшуу. Эдэ түсэбүүд союзна республикануудай компартинуудай ЦК-да, Министрнүүдэй Советтэ хаража үзэгдэхэ зэргэтэй.

МТС-үүдые хубилгаха хэрэгые нэгэн доро гү, али шата дамжуулан хэхэ гү гэһэн асуудал гарана. МТС-үүдые хубилгаха хараа тон ехэ, харюусалгатай хэрэг мүн. Эндэ тэбдэлгэ гаргабал имагтал тааруугүй ушар гаража болохо байна. Тиимэһээ энэ асуудалда бодомжотойгоор хандаха, ороной али нэгэн районой онсо өөрэ илгаае хараадаа абаха хэрэгтэй. Даб дээрэ абтаһан мэдээн юу харуулнаб гэхэдэ, олонхи колхозууд, илангаяа Дунда Азиин, Закавказиин республикануудай, Украинын, Кубаниин, ороной бусад зарим районуудай колхозууд МТС-үүдһээ техникэ энэ дороо абажа шадаха байна. Зарим районуудта, илангаяа баруун-хойто зүгэй, центральна районуудта иимэ колхозууд үсөөн. Тиимэһээ харьяата бүхы колхозуудайнгаа ажахын хүгжэхэ тудам техникые тэдэндэ һубарюулан худалдахын тулада зарим нютагуудта МТС-үүдые нэгэ хэды саг соо үлээбэл таарамжатай гээшэ ха. Энэ асуудалда халирхайгаар хандажа, бүхы МТС-үүдые нэгэн доро хубилгаха гэһэн эрмэлзэлгые таатай гэжэ тоолохоор бэшэ байна. Зарим колхозуудай техникые худалдан абажа, илангаяа тэрэниие ашаглажа шадахагүй байһан баримтые хараадаа абангүй байжа болохогүй.

МТС-үүдэй үлээгдэһэншье газарта зарим колхозууд техникэ худалдан абажа болохо байна гээшэ ха. Энээнһээ уламжалан, МТС-үүдэй байгууламжа хубилгагдажа, МТС-үүдэй штатна хүдэлмэрилэгшэд үсөөн болгогдохо байна. Экономическа талаараа һула колхозуудтай районуудта МТС-үүдые хубилгахын, колхозуудта техникые худалдахын тулада хэды шэнээн саг хэрэгтэй болохо гээшэб? 2—3 жэл, зарим газарта дээшэшье саг хэрэгтэй боложо болохо байна. Эндэ яараһанай хэрэг байхагүй.

Колхозно үйлэдбэриин ургаһанһаа, товарна продукциинь ехэ боложо байһанһаа уламжалан, багсаажа тоолоходо, 1958 ондо колхозуудай хубаагдадаггүй фонддо 25 миллиард шахуу түхэриг оруулагдаха байна. Колхозуудта худалдагдаха бүхы машинануудай үнэ сэн тэдэнэй хуушарантажа байһыень хараадаа абалсахада тухайламжаар 18—20 миллиард түхэриг болохо байна. Сэнгыень һубарюулжа түлэхэ ябадал тогтообол, эды шэнээнээр техникые худалдажа абалга колхозно үйлэдбэриин хүгжэлтын мүнөө үеын шатада хүшхүрэгдэхэ, тиихэдэ колхозуудай олзын саашадаа ехэ болохо тудам тэдэ техникэ худалдан абажа ядахаяа бүришье болихо байна.

Колхозуудта машинануудые худалдахадаа, тэдэнэй хэр хуушарһые хараадаа абаха шухала. Юуб гэхэдэ, МТС-үүдтэ шэнэ машинануудһаа гадна, муудад гэжэ байһан хуушан машинанууд үсөөн бэшэ бии гээшэ. Иимэ машинануудай сэнгые, хэр хуушарһыень хараадаа абалсан, бага болгохо хэрэгтэй. Машинануудта зүб сэгнэлтэ үгэхын түлөө харюусаха сэн тогтоолгын эрхэ түлөөлэлгэтэй комиссинуудые райисполкомуудай дэргэдэ байгуулбал таарамжатай гээшэ ха. Техникые колхозуудта худалдаһанай һүүлээр заһабарилгын-техническэ станцинуудай бүхы хүдэлмэриие ажахын тоосоондо оруулан эмхидхэхэ шухала.

Сэнгүүдые эсэслэн тогтоохые хүлеэнгүйгөөр колхозуудай худалдан абажа, һайнаар ашаглажа шадаха байһан трактор болон бусад машинануудые тэдэндэ мүнөөнһөөшье эхилэн худалдажа болохо гээшэ ха. Машинын сэнгэй хүсэд тодорхойлогдоод байхада, колхозууд эсэслэн тоосоогоо хэхэ байна.

Шэнэ трактор болон хүдөө ажахын машинануудые 1958 онһоо эхилэн колхозуудта заабол сэбэр мүнгөөр гү, али колхозой экономическа байдалые хараадаа абалсан, элдэб болзорой урьһаламжа үгэжэ худалдаха хэрэгтэй. Колхозуудта худалдагдаха хүдөө ажахын шэнэ машинануудта өөрынь үнэһөө нэгэ бага дээгүүр сэн тогтоогдохо байна. Энэ юунэй тулада шухала болоноб гэхэдэ, саашадаа нарижан хүгжэхын тулада промышленность нөөсэлэлгэ хэхэ зэргэтэй. Ушар юуб гэхэдэ, социалистическэ индустри бүхы арадай ажахын эгээн шухала үндэһэ һуури болоно бшуу.

2. Колхозуудые материал болон техникээр хангаха асуудалнууд мүнөө үедэ тусгаар шухала удхашанартай. Хүдөө ажахын машина, горючи, запасна часть, металл, бусад элдэб янзын эд бараан гэхэ мэтын элдэб материальна үнэтэ зүйлнүүдые хүдөө ажахы ехээр хэрэглэдэг гээшэ.

Мүнөө үедэ колхозуудые машина, горючи, запасна часть болон материалнуудаар хангалгые хүдөөгэй районуудта элдэб зургаануудай: Хүдөө ажахын министерствын, Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин, Глававтотракторосбыдэй, Нефтьсбыдэй хангалгын, худалдаа наймаанай организацинууд бэелүүлдэг байна. Колхозуудые машинанууд болон үйлэдбэриин хэрэгсэлэй эд товараар хангадаг мүнөөнэй гуримые хубилгажа, энэ хэрэгые колхозуудта дүтэлүүлэн, нэгэ газарһаа хангадаг болохо хэрэгтэй. Энэнь заһабарилгын-техническэ станцинууд байжа болохо гээшэ ха.

Заһабарилгын-техническэ станцинуудта захил хээд, хэрэгтэй маркын трактор, автомашина, запасной часть, горючи, түрхихэ тоһо, металл, үтэгжүүлгэ, хорото химикат болон хүдөө ажахын үйлэдбэридэ хэрэгтэй бусад товарнуудые колхозуудай худалдан абажа шадаха арга олгохо хэрэгтэй. Заһабарилгын-техническэ зарим станцинуудта хүдэлгэжэ байжа харуулхын тулада шэнэ түхэлэй нэгэ нэгэ машина барижа байха, хүдөө ажахын үйлэдбэридэ хэрэглэгдэхэ шэнэ янзын машинанууд тухай каталогуудые, бюллетеньнүүдые, справочнигуудые, плакадууд болон хуудаһануудые хаһа саг соонь хүсэд хүрэхөөр хэблэн гаргаха шухала байна.

Колхоз, совхозуудые запасна частьнуудаар хангаха гуримые тон наринаар хаража, бодомжолжо үзэхэ шухала. Энэ талаар совнархозууд, манай промышленность ехэ харюусалгатай. Тэдэнэр колхоз, совхозуудта шэнэшье, мүн заһажа шэнэлэгдэһэншье запасна частьнуудые, түхеэрэлгэ хүсэд хүрэхөөр үгэдэг байха ёһотой. Машинын частьнуудай шанар һайнтай байхынь тулада тэдэниие түбэй газарта шэнэлэн заһабал дээрэ байжа магадгүй.

3. Хүдөө ажахые машинануудаар хангаха шэнэ гурим хүдөө ажахын техникые эрхим һайнаар, эмхитэйгээр бүтээхэ хэрэгтэ туһа болохо байна. Мүнөө зарим хүтэлбэрилэгшэд машина бүтээбэл лэ хэрэг дүүрээ гэжэ һанадаг, тиигээд тэрэ машина хүдөө ажахын үйлэдбэриин мүнөө үеын хэмжээндэ хэр таарахаар бэ, энэ машинань колхоздошье, гүрэндэшье экономическа талаар ашагтай байха гү гэжэ ехээр һаналаа табидаггүй. Иимэ жэшээ харуулая. 1955 онһоо эхилэн, колхозууд таряагаа ехээр амяарлан хуряадаг болоо. Тиихэдэнь прицепной комбайнуудта орходоо өөрөө ябадаг комбайнууд һураггүй һайн гэжэ тэрэ дороо элирээ һэн. Тиихэдэнь өөрөө ябадаг шэнэ түхэлэй һайн комбайн бүтээгдээ бэлэй. Хэрбээ прицепной комбайнда табан хүнэй хүдэлдэг һаа, энэ комбайнда нэгэ хүн хүдэлдэг. Тиихэдэ тус комбайн прицепнойдо орходоо 30 процентээр бага горючи галдадаг, дүшэн процент бага шэгнүүртэй юм. Теэд өөрөө ябадаг энэ комбайн ондоо комбайнуудта орходоо һураггүй һайн гэжэ элирбэщье һаань, Ростовой завод адар томо, аша үрэ багатай прицепной комбайнуудые 1957 ондо бүтээжэ эхилһэн байна. Энэ комбайные бүтээжэ, колхозуудта гаргахын тулада гүрэн ехэ мүнгэ зөөри гаргашалаа. Теэд мүнөө, оройдоол нэгэ жэлэй үнгэрөөд байхада, тэрэ комбайные хэрэглэхээ болижо, орондонь гүрэндэшье, колхоздошье ашагтай өөрөө ябадаг комбайнуудые бүтээхэ хэрэг гараад байна. Олон завод хүсэд бэлэн болоогүй машинануудые бүтээдэг. Тэдэнь хүдөө ажахыда мууса хэрэглэгдэдэг, заримдаа хэдэн жэл зогсоод, һүүлээрнь түмэр түдэгэ боложо тушаагдадаг. Мүнөө шэнэ гуримай бии болоходо, иимэ заводууд бэрхэтэй байдалда орохо юм. Юундэб гэхэдэ, тэдэнэй гаргаһан машинануудые колхозууд худалдажа абахагүй, тиимэһээ тэдэ заводууд хүдөө ажахын машинануудые һайнаар бүтээдэг болохо гэжэ зайлашахагүй оролдохо ёһотой болоно бшуу.

Машинануудые бүтээн гаргахадаа, хүдөө ажахыда ямар машина хэрэгтэйб гэжэ хараадаа абадаг байха шухала. Тоогоор үсөөн аад, шадаал һаа олон янзын хүдэлмэри хэдэг, колхознигуудай хүсэ алмадаг машинанууд колхозуудта хэрэгтэй. Тусхайлбал, тракторай хойноһоо навеснэ зэр зэбсэг олоор шагтаглагдаха, тэдэниие тракторист өөрөө прицепщиггүйгөөр хүдэлгэхэ ёһотой. Тиихэдэ газар бүриин элдэб, хүрьһэ, уларилые хараадаа абажа, машинануудые бүтээхэ шухала.

4. Машинно-тракторна станцинуудай техникын колхозуудта худалдагдажа, МТС колхоз хоёрой хоорондын харилсаанда ажахын тоосооной нэбтэрүүлэгдэхэдэ, колхозуудай мүнгэн жасые эмхидхэлгэдэ шухала хубилалта болохо байна. Тиимэһээ колхозуудай өөһэдын эрьесын мүнгэ зөөрие нилээд ехэ болгохо хэрэг гарана. Колхозуудта өөһэдын эрьесын мүнгэ зөөри яахадаа хэрэгтэйб гэхэдэ, тэдэнэр хододоо хэрэглэхээр бэлэн нефтепродуктнуудые, запасна частьнуудые болон бусад материал худалдажа абаад байха, тэрэшэлэн удаадахи жэлдэ тарилга хэхэ газар бэлэдхэхэ ёһотой болоно. Шэнэ эрхэ байдалда колхозуудай ажал хүдэлмэридөө гаргашалхын тулада банкнууд мүнгэ урда урданайхиһаа ехээр урьһалдаг болохо байжа магадгүй.

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта)

КОЛХОЗНО БАЙГУУЛАЛТЫЕ УЛАМ СААШАДАНЬ ХҮГЖӨӨХЭ, МАШИННО-ТРАКТОРНА СТАНЦИНУУДЫЕ ХУБИЛГАХА ТУХАЙ

СССР-эй Верховно Советэй сесси дээрэ нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэлэхэ элидхэлэй тезисүүд

(Түгэсхэл)

5. Машинно-тракторна станцинуудай хубилгадаһантай дашарамдуулан, хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэлгын зарим асуудалнуудые хаража үзэхэ ёһотой болоно. Мүнөө гүрэн колхозуудтай тусхай ёһоор харилсажа, продуктнуудые бэлэдхэлгэ эмхидхэдэг гээшэ. Гүрэн МТС-үүдээр дамжуулан колхозуудай газарые трактораар, бусад машинануудаар элдүүрилжэ үгэдэг, горючи, үтэгжүүлгэ хангадаг, тобшоор хэлэхэдэ, ниитын үйлэдбэри эрхилхэдэнь колхозуудта хэрэгтэй бүхы юумыень үгэдэг байна гээшэ.

Харин колхоз, совхозууд орондоо хүдөө ажахын продуктнуудые абажа үгэдэг байна. Тиихэтэй хамта, хүдөө ажахын продуктнуудай нилээд ехэнхи хубинь МТС-эй хэһэн хүдэлмэриин түлөө натура түлбэри боложо, машинно-тракторна станцинуудаар дамжан ородог. Жэшээнь, жэл бүри миллиард пүүд шахуу тарян натура түлбэри боложо ошоно.

Энээнһээ урагша МТС-эй хүдэлмэриин түлөөһэн болохо, колхозуудһаа ородог хүдөө ажахын продукциие мүнөө гүрэн машина, запасна часть, горючи, үтэгжүүлгэ гэхэ мэтые үгэһэнэйнгөө түлөө колхозуудһаа сэхэ абадаг болохо юм. Тиихэтэй хамта, урданайхиһаа орходоо бага бэшэ, харин ехэ хэмжээнэй хүдөө ажахын продуктнуудые оромнай абаха ёһотой. Тиихэдэ абаха гуримынь, тоосоонь урданайхиһаа ондоо, һайн байха.

Хэрбээ шэнэ эрхэ байдалда хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэлгые зүбөөр эмхидхэбэл, гүрэмнай продуктнуудые хэрэгтэй соогоо, саг соонь абадаг байхань дамжаггүй.

Бэлэдхэлэй гүрэнэй түсэб тодорхойлходоо, ородог бүхы, янза бүриин таряанай, мүн бусад продуктнуудай хэмжээе үндэһэ болгохо шухала. Ондоогоор хэлэхэдэ, уялгата тушаалга, гүрэндэ худалдалга, контрактаци, машинно-тракторна станцинуудай хэһэн хүдэлмэриин түлөө натура түлбэри — эдэ бүгэдын тус бүриин ниитэ хэмжээн үндэһэн болохо байна. Энэ хэмжээн лэ саашада баримталагдаха ёһотой.

Нютаг нютагуудта удаадахи жэлдэ бэлэдхэгдэхэ продуктын хэмжээе тодорхойлходоо, урда жэлдэнь ороһон продукциин хэмжээе тэрэ зандань абажа болохогүй. Юундэб гэхэдэ, хүдөө ажахыдамнай жэл бүхэн адли бэшэ байдаг гээшэ. Тиимэһээ ороной элдэб зононуудай онсо өөрэ илгаае зүбөөр хараада абахын тулада хоёр-гурбан жэлэй бэлэдхэлэй дунда зэргын тоое тодорхойлбол дээрэ байжа магадгүй. Хүдөө ажахын продуктнуудай бэлэдхэлэй гүрэнэй түсэб тодорхойлходоо, ороной элдэб зоно болон районуудта тэрэ жэлдэ сагай уларил ямар байгааб гэжэ хараадаа абаха шухала. Энээнэй ашаар зарим нютагуудта сагай уларил муутай жэл, нүгөө нютагуудтань һайн жэл ороһыень хараадаа абаха арга боломжо олдохо байна. Тиимэһээ түсэбэй даалгабарида жэл бүри тусхай заһабари оруулжа болохо гээшэ. Гэбэшье, хүдөө ажахын продуктнуудай бэлэдхэлэй ниитэ хэмжээн гүрэнэй бүхы эрилтые заатагүй хангаха ёһотой.

Хүдөө ажахын продуктнуудай бэлэдхэлэй хэмжээн үйлэдбэриин хэмжээнһээ дулдыдадаг. Машинно-тракторна станцинуудай хубилгадахада, таряа, мүн бусад продуктнуудые ехээр абадаг болохо нүхэсэл олдохо. Колхозуудые үйлэдбэриин-техническэ талаһаань хангаха шэнэ гуримай бии болоходо, техникэ урданайхиһаа һайнаар хэрэглэгдэдэг болохо, ажалай бүтээсэ дээшэлхэ, продуктнуудые ехээр абтадаг болохо юм. Эдэ бүгэдын ашаар хүдөө ажахын продукциин өөрынь үнэ доошоло болоно. Тиигэжэ гүрэн хүдөө ажахын продуктнууд, промышленна эд бараанай сэнгые доошолуулжа, арад зоной ажабайдалые һайжаруулха бодото аргатай болохо юм.

6. Машинно-тракторна станцинуудай хубилгадаһанай һүүлээр хүдөө ажахын продуктнууд ямар гуримаар бэлэдхэгдэдэг байхаб гэһэн асуудалые нарибшалан шэнжэлжэ үзэхэ шухала. Тиигээд партиин Центральна Комитедэй болон Правительствын тусхай тогтоол абахынь тулада тодорхой дурадхалнуудые зохёожо хараалха хэрэгтэй. Хүдөө ажахын продуктнуудай бэлэдхэлэй, худалдаанай сэн тухай мүн лэ иимэ юумэн хэгдэхэ ёһотой.

7. Хүдөө ажахын продуктнуудай ехээр абтадаг болохо тудам бэлэдхэлэй шэнжэ шанар ондоо болохо. Мүнөө оронойтмнай хэрэглэхэ зарим продуктнуудай хүсэд хүрэхөөр абтадаг болоодүй байхада, гүрэмнай район бүхэндэ бэлэдхэлэй түсэбүүдые тогтоохо байхаа болоно. Гэбэшье, энэмнай саг зуурын үзэгдэл гээшэ. Мүнөө колхозуудые түргөөр дэбжээхэ, тэдэнэй экономикыень хүгжөөхэ эрхэ нүхэсэл бидэндэ бии. Тиимэ болохолоороо, орон дотор абтадаг продуктнуудай хэмжээн жэл ерэхэ бүри дээшэлхэ гээшэ. Багахан сагай үнгэрөөд байхада, оромнай хүдөө ажахын бүхы продуктнуудые хэрэгтэй соогоо сүм абадаг болохо, мүн хүсэд хүрэхэ нөөсэ бии болохо байна. Продуктнуудай өөрын үнэ сэнгэй бага дээрэһээ үнэгүй таряа, мяха болон бусад продуктнуудые абадаг районуудһаа гүрэн тэдэнииень худалдажа абаха аргатай болохо. Тиихэдэ үйлэдбэриие тусхай мэргэжэлээр хубаарилха ехэ һайн эрхэ нүхэсэл бии болохо юм. Үйлэдбэриин тусхай мэргэжэлээр хубаарилагдахадань, ажал хүдэлмэридэ машина техникэ тон олоор хэрэглэгдэдэг болохо, ажалай бүтээсэ дээшэлхэ, продукциин нэгэ единицэдэ гарадаг зөөри, хүсэн бага боложо үгэхэ байна. Продуктнуудай ехэ, үнэгүй болоходонь, арад зоноймнай байдал һайжаржа, хүн зомнай коммунистическэ обществын бүхы аша туһыень гүйсэд мэдэхэ байна.

V. МТС-үүдэй хубилгагдахада партийна, советскэ органуудай бэелүүлхэ зорилгонууд

1. МТС-үүдые хубилгаха, колхозуудта техникэ худалдаха тушаа хараалагдаһан бүхы шухала хэмжээнүүдые бэлэдхэжэ, бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө обкомууд, облгүйсэдкомууд, автономно республикын Министрнүүдэй Соведүүд, крайкомууд, крайгүйсэдкомууд, союзна республикын компартиин ЦК-нууд болон Министрнүүдэй Соведүүд онсо ехэ харюусалгатай байха байна. Ямар колхозууд экономическа арга боломжынгоо зэргээр бүри мүнөө жэлдэ трактор болон хүдөө ажахын бусад машинануудые худалдажа абаад, эзэн ёһоор хэрэглэжэ шадахаб, ямар колхозуудынь техникэ һаяар худалдан абажа шадахагүйб, мүн МТС-үүдэй зүгһөө колхозуудые үйлэдбэриин-техническэ талаһаань хангадаг гуримые ямар колхозуудтань саг зуура байлгахаб гэжэ тэдэнэр район бүхэнииe гүнзэгыгөөр шэнжэлжэ үзөөд, түбхын түрүүндэ тодорхойлхо ёһотой. Эгээл иигэжэ тус тус районой, колхозой байдалые алишье талаһаань шэнжэлбэл, колхозууднай шэнэ гуримда амжалтатайгаар орожо шадаха гээшэ.

МТС-үүдэй хубилгагдахада, партийна, советскэ организацинууд өөһэдынгөө трактор болон хүдөө ажахын машинануудтай колхозуудые сэхэ хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ, шэнэ ёһоор ажал хүдэлмэреэ эмхидхэхэдэнь тэдээндэ бодото туһаламжа үзүүлхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулдаг болохо байһаниинь ойлгосотой. Гэхэтэй хамта, экономикоёо багаар хүгжөөһэн колхозууд үшөөл манда бии гэжэ хараадаа абаха хэрэгтэй. Тиимэһээ нютагай партийна, советскэ органууд тэдэниие түрүүшүүлэй зэргэдэ гаргахын тулада урда урданайхиһаа бүри тодорхойгоор, һайнаар хүтэлбэрилдэг болохо ёһотой. Машинно-тракторна станцинуудай заһабарилгын-техническэ станцинууд болгогдоходонь, тэдэнэр колхозуудые үйлэдбэриин, мүн техническэ талаһаань хангаха шухала үүргэтэй зандаа байха гэжэ хараадаа абаха хэрэгтэй. Партиин райкомууд, райгүйсэдкомууд заһабарилгын-техническэ станцинуудай ажал-ябуулгын хойноһоо саг үргэлжэ, гүнзэгыгөөр хинан хараха, байдалыень һайн мэдэхэ, машина, запасна часть, горючи болон бусад материал колхозуудта таһалгаряагүйгөөр үгэжэ байха ябадалые хангаха ёһотой. МТС-эй зоно бүхэндэ партиин райкомуудай инструкторска группануудай үгы болгогдожо, МТС-үүдэй хубилалгагдаһанай һүүлээр партийна, советскэ органууд колхозой үйлэдбэриин шиидхэхы ажал хүдэлмэриие бүри һайнаар мэдэжэ, тодорхойгоор хүтэлбэрилхэ зорилготой.

Машинно-тракторна станцинуудай хүдэлмэриие ондоо болгохо гэжэ хараалһан дурадхалай удхашанарые партийна организацинууд үргэн олониитэдэ тайлбарилан ойлгуулха, КПСС-эй Центральна Комитедэй дурадхалнуудые бүгэдэарадай дунда зүбшэн хэлсүүлхэ, хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ шэнэ амжалта туйлахыень хүдөөгэй хүдэлмэрилэгшэдэй политическэ, ажалай дэбжэлтые зорюулха, хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилжэ, бэлэдхэхэ 1958 оной гүрэнэй түсэбые заатагүй дүүргүүлхэ ёһотой.

2. МТС-үүдэй хубилгагдахада, партийна, советскэ органууд машинно-тракторна станцинуудай мэргэжэлтэд, механизаторнуудые зүбөөр хэрэглэхэ тушаа онсо анхарал оролдолго гаргаха уялгатай.

Мүнөө үедэ машинно-тракторна станцинуудта 186 мянган хүтэлбэрилэгшэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, миллион хахад шахуу механизаторнууд бии. МТС-үүдые хубилгаха үедэ, эдэ хүдэлмэрилэгшэдэй олонхинь байн байн колхозуудта орохо байна. Тракторист, комбайнер, мүн МТС-эй бусад хүдэлмэрилэгшэдэй колхоздо ороходонь, колхозуудай техническэ хүдэлмэрилэгшэд олошорхо, колхозно үйлэдбэриие техническэ талаһаань хүтэлбэрилхэ хэрэг ехээр һайжарха юм. МТС-үүдһээ ошоһон мэргэжэлтэд, механизаторнууд мэргэжэлэйнгээ зэргээр колхозно үйлэдбэриин шиидхэхы хүдэлмэринүүдтэ табигдаха ёһотой. Энэ хэрэгтэ партийна организацинууд һаналаа табиха ёһотой болоно. Гээгдэнги колхозуудые түбхын түрүүндэ хүтэлбэрилэгшэдөөр хангаха шухала.

Машинно-тракторна станцинуудта хүмүүжүүлэгдэһэн механизаторнуудые байлгаха хэрэгтэ гол анхарал хандуулагдаха ёһотой. Колхозой правленинүүд, партийна организацинууд техникын худалдагдахада колхоздо ороһон трактористнуудта, мүн бусад хүдэлмэрилэгшэдтэ тон анхаралтайгаар, һайнаар хандаха ёһотой. Механизаторнуудай хүдэлмэриин түлөөһэнэй бага байхагүйн тулада хэмжээнүүдые абаха шухала. Ажалта үдэртэ бага юумэ хубаадаг колхозууд манда бии гэжэ мартаха хэрэггүй. Иимэ колхозуудта трактористнууд МТС-тэ абадагта орходоо хэһэн хүдэлмэриингөө түлөө бага түлөөһэ абахадаа болохо. Тиимэһээ иимэ байдалай ушаржа, механизаторнуудаа алдахагүйн тулада трактористнууд болон механизаторнуудта бусадта орходоо ондоо, тогтомол түлөөһэ бии болгожо, тэрэнһээ доошо түлэхэгүй гэжэ тэдэ колхозуудта дурадхаха хэрэгтэй. Тиихэдэ энэ түлөөһэниинь машинно-тракторна станцинуудта трактористнуудай эгээл багаар абадаг түлөөһэнэйнь хэмжээнһээ доошо байха ёһогүй.

Шэнэ гуримда ороходонь, колхозуудай хэхэ хүдэлмэринь нилээд ехэ болохо. Урдань МТС-эй директорэй хэдэг байһан ехэнхи хүдэлмэриие колхозой түрүүлэгшэ бэе дээрээ даажа абаха болоно. Тиимэһээ колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй үүргэнь нилээд дээшэлнэ гээшэ. Мүнөө үеын техникэ, колхозой үйлэдбэриин экономикые һайн мэдэдэг, бэлэдхэлтэй хүтэлбэрилэгшэ колхоз бүхэниие толгойлхо ёһотой. Иимэ түрүүлэгшэ колхозой үдэр бүри хэгдэжэ байдаг ажалые һайн мэдэхэһээ гадна, колхозой саашадаа яажа хүгжэхые тодорхойгоор тухайлдаг байха ёһотой.

Мүнөө ехэ болохо хүдэлмэреэ һайн дүүргэжэ шадахаар болотороо олонхи колхозоймнай түрүүлэгшэнэр бэлэдхэгдэнхэй гээшэ. Гэбэшье, шэнэ эрхэ байдалда ажахые хүтэлбэрилжэ шадахагүй түрүүлэгшэнэр баһал манда бии байха юм. Тиимэһээ һайн бэлэдхэлтэй, дүй дүршэлтэй хүдэлмэрилэгшэд, илангаяа МТС-эй директорнүүдэй, мэргэжэлтэдэй дундаһаа эдэ колхозой ударидагшадаар дурадхагдаха ёһотой. Мүн колхозой бригадирнуудайшье үүргэнь нилээд дээшэлнэ. Тиимэһээ хэрэгтэй болоо һаань, дүй дүршэлтэй эмхидхэлшэдые, мэргэжэлтэдые бригадирнуудаар томилхо ёһотой.

3. Районно һалбаринуудые мэргэжэлтэй хүдэлмэрилэгшэдөөр бэхижүүлхэ тухай КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэлтэ болгон, Коммунистическэ парти ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Олониитые эмхидхэжэ һураһан хүдөө ажахые дэбжээхэ тухай парти, правительствын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь дайшалхы ёһоор бэелүүлжэ шададагаа ажал дээрэ харуулһан, дүй дүршэлтэй хүтэлбэрилэгшэд мүнөө гол түлэб партиин райкомуудта, райгүйсэдкомуудта хүдэлнэ. Районой партийна, советскэ органуудай хүдэлмэрилэгшэдэй ниитэ һуралсалай хэмжээниинь нилээд дээшэлээ. Хүдөөгэй райондо партиин райкомой секретарьнарай 85 гаран процентнь, райгүйсэдкомой түрүүлэгшэнэрэй 76 процентнь дээдэ, мүн дүүргэгдээгүй дээдэ һургуулитай болонхой юм.

Область, хизаар болон союзна республикануудай партийна, советскэ органууд районно хүдэлмэрилэгшэдые бүри һайн болгохо гэжэ саашадаашье оролдодог байха ёһотой. Колхоз, совхоз, МТС-үүдтэ хүдэлмэриилжэ, хүдөө ажахын үйлэдбэриие һайн мэдэхэ болоһон, олониитэтэй хүдэлмэрилхэ дуратай, залуу, оюун бэлигтэ эмхидхэлшэдые районуудта партийна, советскэ хүтэлбэрилхы тушаалнуудта зоригтойгоор дэбжүүлхэ, тэдэниие анхаралтайгаар хүмүүжүүлхэ шухала.

Райгүйсэдкомуудые мэргэжэлтэй хүнүүдээр саашадаа бэхижүүлхэ гээшэ мүнөө шухала удхашанартай хэрэг мүн. Хэрбээ урдань колхозуудай ажал хүдэлмэридэ хабаатай олон асуудалнуудай МТС-үүдтэ шиидхэгдэдэг байгаа һаань, мүнөө тэдэ асуудалнуудые райгүйсэдкомууд сэхэ эрхилхэ ёһотой болоно. Районно советскэ органуудай хэлбэриие һайжаруулха талаар хүдэлмэри үргэлжэлүүлхэ шухала. Колхозно үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ тусхай үүргэ дүүргэдэг байһан машинно-тракторна станцинуудай соведүүдэй үгы болгогдоходо, райгүйсэдкомуудай дэргэдэ үйлэдбэриин-техническэ соведүүдые гү, али хүдөө ажахын асуудалнуудые эрхилхэ бусад органуудые байгуулха шухала болоно. Эдэ органуудта колхоз, МТС, заһабарилгын-техническэ станцинуудай, совхозуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, ажал хүдэлмэридэ шэнэ юумэ үүсхэгшэд оруулагдаха ёһотой. Районно советскэ органууд ямар байхаб гэһэн асуудалаар бүгэдэарадай зүбшэн хэлсэлгын үедэ һанамжаяа хэлсэхэ хэрэгтэй. Тиигээд энэ асуудалые шиидхэхэ эмхидхэлэй эгээл һайн формо олохо шухала.

4. Колхозой эхин партийна организацинууд МТС-эй хүдэлмэриие ондоо болгохо, колхозуудые саашань хүгжөөхэ тушаа бүхы хэмжээ-ябуулгануудаа бэелүүлхэдэнь партиимнай түшэглэхэ найдамтай хүсэниинь болоно. Колхозой эхин партийна организацинууд һүүлэй жэлнүүдтэ нилээд олошоржо, бэхижээ. 1954 онһоо 1958 он хүрэтэр колхозой коммунистнуудай тоо 230 мянга гаран хүнөөр олошорһон байна. Айхабтар олон механизатор, мэргэжэлтэдэй МТС-һээ колхоздо ороходонь, колхозой партийна организацинууд бүри бэхижэжэ, тэдэнэр колхозой ажабайдалай алишье таладань ехээр нүлөөлдэг болохо юм.

Колхозуудтахи байдалай түлөө, тэдэнэй экономикые саашадаа хүгжөөхын түлөө, гүрэнэй үмэнэ абаһан уялгыень саг соонь хүсэд дүүргүүлхын түлөө бүхы коммунистнуудай харюусалгые дээшэлүүлхэ шухала. Колхоздо үгтэһэн техникые зүбөөр хэрэглэхэ, хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэринүүдые шанар һайнтайгаар хэдэг болохо, түрүү дүй дүршэл, техникын туйлалтануудые нэбтэрүүлхэ, мүрысөө дэлгэрүүлхэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, эгээл бага хүсэ, зөөри хэрэглэн гектар бүриһөө эгээл ехэ продукци абаха хэрэгтэ партийно-политическэ хүдэлмэри зорюулагдаха ёһотой. Жаяг заршамтайгаар, ушар ёһо мэдэдэгээр, техникэдээ гамтайгаар, эзэн ёһоор хандадагаар, колхозойнгоо хуби заяанай түлөө, ниитын ажахын дэбжэлтын түлөө ехэ харюусалгатай байһанаа мэдэрдэгээр бүхы колхозниигуудые үдэр бүри хүмүүжүүлхэ шухала. Колхозно демократиие шууд бэелүүлхэ, өөрынгөө колхозой хэрэг хүтэлбэрилгэдэ колхозниигуудые бүри үргэнөөр хабаадуулха хэрэгтэй.

Гансал суглаа, лекци, элидхэл хэлгээр политическэ хүдэлмэриие хизаарлахагүй, харин хүн бүхэниие һайнаар мэдэхэ, бүлэг колхозниигуудтай—механизаторнуудтай, полеводуудтай, һаалишадтай, гахайшадтай хөөрэлдэжэ, тэдэнэй эрилтэнүүдые, хүсэл бодолыень мэдэжэ абаха шухала. Партийна, советскэ эдэбхитэд өөһэдөө жэшээ харуулжа, политическэ хүдэлмэри ябуулха зэргэтэй.

Колхозниигуудай нилээд ехэнхи хубинь болохо залуушуулые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ партийна организацинууд онсо анхарал хандуулха уялгатай. Колхозуудай ажахын ябуулгада комсомол-залуушуулые партийна организацинууд эдэбхитэйгээр хабаадуулха, комсомольско организацинуудай үүсхэлые, хүбүүд, басагадай үнэтэ һайн үүсхэлнүүдые али болохоор дэмжэжэ хүгжөөхэ, залуушуулай культурна эрилтые хангаха тушаа ехээр оролдолго гаргаха, дунда һургуули дүүргэһэн залуушуулай дундаһаа колхоздо хэрэгтэй мэргэжэлтэдые, илангаяа механизмуудые ябуулха хүнүүдые бэлэдхэхын тулада тусхай курсануудые байгуулха хэрэгтэй.

Һүүлэй жэлнүүдтэ хүдөө ажахые эрид ехээр дэбжээхэ хэрэгтэ яагаад ехэ амжалта туйлагдааб гэхэдэ, Коммунистическэ парти зүб политика зохёон хараалаад, олониитын дунда айхабтар ехэ эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри эсэшэ сусашагүйгөөр ябуулаа. МТС-үүдэй хубилгагдажа, шэнэ зорилгонуудай табигдахада, парторганизацинууд, бүхы коммунистнууд олониитын дунда хэгдэдэг эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэриие таһалгаряагүйгөөр нарижуулха, һайжаруулха уялгатай.

* * *

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XX съезд манай орон дотор коммунизм байгуулха дэлгэрэнгы программа хараалхадаа, СССР-эй гол шухала экономическа зорилгые — абтадаг продукциин хүн бүхэндэ хүртэсын талаар эгээл хүгжэнги капиталистическэ оронуудые түүхэтэ богонихон болзор соо хүсэжэ, урдань гараха гэһэн зорилгые—амгалан байдалда мүрысэжэ, бэелүүлхын хойноһоо үсэд шангаар тэмсэхэ шухала гэжэ онсолон тэмдэглэһэн байна.

Гүрэнэй засагай дээдэ орган — СССР-эй Верховно Соведтэ һунгахаяа бэлэдхэжэ байхадаа, Коммунистическэ парти ямар хүдэлмэри хэһэн тухайгаа, коммунизм байгуулгын түсэбүүдые ямараар дүүр... һан тухайгаа бүхы арадайнгаа үмэнэ тоосо... дай ажахые саашадаа хүгжөөхэ, оронойнгоо... сые бэхижүүлхэ, арад зонойнгоо ажабайдал... һайжаруулха, амгалан тайбан байдалда капи... тай экономическа мүрысөө хэхэдээ соци... илаха ябадалые хангаха тушаа хэдэн шухал... жээ-ябуулгануудые партимнай бэелүүлээ. Бү... арад партияа эдэбхитэйгээр дэмжээ. Машин... торна станцинуудые хубилгаха, хүдөө ажахы... кые колхозуудта худалдаха гэжэ хараалһан д... хадаа промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ... һүүлэй үедэ хубилгаһан ябадалтай, мүн буса... ла хэмжээ-ябуулгануудтай нэгэн адли удхаш... юм. Мүнөө хараалагдаһан хэмжээ-ябуулгануу... эй XX съездын заабаринуудһаа сэхэ үндэһэтэй... ажахые эрид ехээр хүгжөөхэ хүдэлмэриие һ... гүй эршэтэйгээр саашадаашье үргэлжэлүүл... КПСС-эй XX съезд зааһан байна. Съездын з... бариие дүүргэхын түлөө тэмсэн, совет арад... ажахыгаа хүгжөөхэ хэрэгтээ ехэ амжалта т... мяха, һү, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын тала... рикын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдт... хын түлөө үргэн ехэ тэмсэл мүнөө эхилэнхэй. Х... до элбэг дэлбэг хүрэхэ эдеэ хоол, промышлен... хэрэглэгдэхэ түүхэй эд бии болгохо гээшэ мана... дотор коммунизм байгуулгын шухалын шухала... гонуудай нэгэн мүн. Энэ зорилгые бодото дээр... лүүлгэ хадаа манай партиин программна зор... хододоо байһан юм.

Агууехэ Октябриин социалистическэ револю... най орон дотор ажалшадай засаг тогтоогоод, ... дэ эгээл түрүүлэн аграрна асуудал шиидхэжэ, ... шадта газар үгөөд, хүдөө ажахые социалист... ёһоор хубилган шэнэлхэ эхи табиһан юм. Сове... гай тогтоһон түрүүшын үдэрһөө эхилээд, «Га... хай» гэһэн Соведүүдэй Бүхэроссийска II съезд... редэй абтаһанһаа хойшо хүдөө ажахые дэбжээ... тэндэ тарашаһан, гээгдэнги таряашадай ажахы... тэлһэн, социалистическэ, томо газар ажал эр... ажахынууд болгохо гэһэн зорилго Коммунист... партимнай табиһан байна. Хүдөө ажахые со... стическэ болгон хубилгаха гэжэ Ленинэй хар... политикые бэелүүлхын түлөө Коммунистическ... тиин олон жэлэй туршада эршэмтэй шангаар ... хүдэлмэринь бүрин бэелүүлэгдэжэ, колхозно ... гуулалта илаа һэн.

Хүдөө ажахын бүхы дээрээ коллективизаци... дүүргэгдэһэнэй удаа колхозно байгуулалтые ... даа хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинууд... билгаха тушаа хараалагдаһан хэмжээ-ябуулга... бэелүүлгэ социалистическэ хүдөө ажахые хү... хэрэгтэ онсо ехэ удхашанартай, шухала шэнэ ... болохо юм гэжэ багаханааршье хэтэргэнгүйгөөр ... жэ болоно. Экономическа, политическэ талаар ... үеын колхозууд хадаа томо социалистическэ пре... тинууд, хүдөө нютагта советскэ байгуулалтын ... ришэгүй түшэг тулгууринь болонхой. Түрүү ... техникэ колхозуудые бүри хүгжэнги, бүр... сэтэй болгоно. Социалистическэ индустри мана... дөө ажахые машина техникээр улам ехээр ха... боложо байнхай. Колхозуудта ажал хүдэлмэр... лэдбэри зүбөөр эмхидхэхэ, мүнөө үеын техник... дамар бэрхээр хэрэглэхэ гээшэ манай хүдөө аж... коммунизм тээшэ дабшаха замыень тодорхойл... шухала зүйл мүн. Энэ асуудал яагаа һаа эрхи... наар шиидхэгдэхэб гэхэдэ, хүдөө ажахын бүх... шухала техникые колхозуудай өөһэдынь гарта... хэ, тиигээд тэдэнэр тэрэ техникые колхозно үй... риие хүгжөөхын тулада, бүхы арадай аша туһа... рэглэхэ ёһотой гэжэ Коммунистическэ партиин ... ральна Комитет тоолоно.

Ажабайдал гээшэ эрхим һайн һургагша юм ... Коммунистическэ партиин агууехэ вождь, Сове... рэниие байгуулагша В. И. Ленин нэрлээ бэлэй. ... Ленин иигэжэ хэлээ һэн: «Бидэнэр ажабайдалһаа ... дэхэ ёһогүйбди, арад зонойнгоо оюун бэлигэй ... түгэлдэрөөр һалбарха арга боломжо олгохо ёһ... бди» (зохёолнуудай 26 том. 229 хууд.). Манай ... бүхы ажал-ябуулгадаа Ленинэй табиһан эдэ эр... нүүдые хододоо хүтэлбэри болгоһон, болгодог, б... хошье байна. Манай парти марксистско-ленинск... гаалые ухаансараар хэрэглэжэ хүгжөөнэ, агууех... рилго тээшээ дабшаха замдань һаалта боложо... һан бүхы юумэнүүдые зайсуулха, советскэ общес... коммунизм тээшэ амжалтатайгаар дабшалгада ... тойбо татадаг хойшоо гараһан, хойрог ... юумэ усадхан дабана. Ажабайдалай ... ла эрилтые ханган, тракторнуудые болон хүдөө ... хын бусад машинануудые колхозуудта худал... МТС-үүдые хубилгаха гэһэн дурадхал оруула... Эдэ дурадхалнууд алдарта колхозно таряашадай... хи үүсхэл, оюун бэлигээ бадаруулан, бүхы совет ... таяа хамта коммунистическэ общество байгуулх... рэгтэ хабаадаха бүри дэлгэр ехэ арга боломжо ол...

Шэные үүсхэгшэ арад, зохёон байгуулагша ... гэжэ совет арад бүхы дэлхэй дээрэ суутай болон... Түүхэдэ үзэгдөөгүй замаар эгээн түрүүн ябажа ... ха, орон дотороо социалистическэ общество байгуу... агууехэ зол жаргал совет арадта тудаа. Мүнөө с... арад Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро, м... сизм-ленинизмын туг доро улам ехэ амжалта... дые туйлан, бата найдамтайгаар урагшаа дабш... Ахадүү хитад арадтай, бүхы социалисти... оронуудай арадуудтай гар гараа нягтаар бари... агууехэ зорилго тээшээ дабшана. Бүхы түрүү хүн... рэлтэн манай арадта талархажа, дэмжэнэ.

Колхозно байгуулалтые саашадаа хүгжөөхэ, ... шинно-тракторна станцинуудые хубилгаха ту... оруулагдажа байгаа дурадхалнуудые зүбшэн хэлс... зохёолгодо эдэбхитэйгээр хабаадалсахыень, мүн ... най орон дотор коммунизм байгуулгын зорилгону... амжалтатайгаар бэелүүлгэдэ шухала ехэ удхашан... тай энэ асуудалые эгээл зүбөөр шиидхэлсэхыень б... совет арадые Коммунистическэ партиин Центра... Комитет уряалан, эдэ тезисүүдые толилбо.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕ...

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32, зам. редактора — 32-74. отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни и экономики — 47-59, пропаганды и местной информации — 35-14, культуры и быта — 34-05, писем трудящихся и переводов — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н 00671. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 78.